

USHTRIA

Viti i 82-të i botimit Nr. 23 (827979)

Botim Qendror i Ministrisë së Mbrojtjes

E premte, 12 qershor 2026

25 VJET BESIM DHE BASHKËPUNIM MBROJTJA BASHKON TIRANËN DHE UASHINGTONIN » faqe 2-3

EUROPA NË GATISHMËRI NDAJ ZJARREVE VERORE

BE aktivizon kapacitetet më të mëdha të reagimit civil, me qindra zjarrfikës dhe mjete ajrore në mbështetje të vendeve të rrezikuara. Mbi 700 zjarrfikës, 22 avionë dhe 5 helikopterë në gatishmëri për përballimin e emergjencave në Europë. Me rritjen e rrezikut nga zjarret pyjore gjatë muajve të verës, Bashkimi Europian ka aktivizuar kapacitetet më të mëdha të reagimit të koordinuar në historinë e Mekanizmit të Mbrojtjes Civile të BE-së, me qëllim përballimin...

faqe 4

THOMSON – HOLANDEZI QË RA PËR SHQIPËRINË

Historia e oficerit, simbol i lidershit ushtarak shqiptar. Nga fushëbetejat e Indonezisë deri në mbrojtjen e Durrësit, historia e njeriut që sot frymëzon brezat e rinj të nënoficerëve shqiptarë. Në zemër të Akademisë së Nënoficerëve të Forcave të Armatosura të Republikës së Shqipërisë qëndron një emër që tejkalon kufijtë e një institucioni arsimor ushtarak. Emri "Thomson" nuk është vetëm një homazh historik. Ai përfaqëson një model liderशिpi, profesionalizmi...

faqe 11

ARKIVAT E SË NESËRMES SHKRUHEN SOT: LETRA, STREHA E FUNDIT E KUJTESËS HISTORIKE

ANJEZA MUSOLLARI,
Shefe e Sektorit të Botimeve

Kur brezat kërkojnë dëshmi: Historia e shkruar, pasuria që nuk humbet. Në një epokë ku gjithçka po dixhitalizohet me shpejtësi marramendëse, ku informacioni qarkullon me një prekje...

faqe 8

NJË ÇEREK SHEKULLI PARTNERITET STRATEGJIK

Ministri i Mbrojtjes Ermal Nufi dhe SHSHPFA gjenerallejtënant Arben Kingji, në SHBA për 25-vjetorin e bashkëpunimit me Gardën Kombëtare të Nju Xhersit

Nga Nju Xhersi në Uashington, Shqipëria dhe SHBA konfirmojnë forcimin e mëtejshëm të partneritetit në mbrojtje dhe siguri

Vizita zyrtare e ministrit të Mbrojtjes, z. Ermal Nufi dhe shefit të Shtabit të Përgjithshëm të Forcave të Armatosura, gjenerallejtënant Arben Kingji në Shtetet e Bashkuara të Amerikës shënoi një moment të rëndësishëm në historinë e marrëdhënieve ushtarake mes Shqipërisë dhe SHBA-së.

Në qendër të aktiviteteve ishte kremtimi i 25-vjetorit të Programit të Partneritetit Shtetëror ndërmjet Republikës së Shqipërisë dhe Gardës Kombëtare të Nju Xhersit, një nga partneritetet më të suksesshme dhe më jetëgjata të zhvilluara në kuadër të bashkëpunimit ushtarak amerikan me vendet aleate.

Ceremonia përkujtimore, e zhvilluar në praninë e autoriteteve të larta amerikane dhe shqiptare, shërbeu jo vetëm si një reflektim mbi arritjet e deritanishme, por edhe si një platformë për të projektuar objektivat e përbashkëta për dekadat që vijnë.

Një partneritet që ka transformuar

Forcat e Armatosura

Që prej vitit 2001, kur u formalizua Programi i Partneritetit Shtetëror, Garda Kombëtare e Nju Xhersit ka qenë një ndër mbështetëset më të rëndësishme të transformimit të Forcave të Armatosura të Republikës së Shqipërisë.

Në këto 25 vite janë realizuar qindra aktivitete të përbashkëta, programe trajnimi, shkëmbime ekspertize, stërvitje operationale dhe projekte zhvillimi institucional

që kanë ndikuar drejtpërdrejt në rritjen e kapaciteteve profesionale të FA-së.

Në ceremoninë zyrtare morën pjesë Guvernatorja e Shtetit të Nju Xhersit, Mikie Sherrill, Adjutantja e Përgjithshme e Shtetit të Nju Xhersit dhe Komisionere për Çështjet Ushtarake, Gjeneral Brigade Yvonne L. Mays, si dhe drejtues të tjerë ushtarakë e civilë amerikanë.

Në fjalën e tij, Ministri i Mbrojtjes Ermal Nufi e cilësoi marrëdhënien me Shtetet e Bashkuara si një nga

shtyllat themelore të politikës së sigurisë dhe mbrojtjes së Shqipërisë.

Ai vlerësoi se miqësia mes dy vendeve ka kaluar kufijtë e bashkëpunimit tradicional ushtarak dhe është shndërruar në një partneritet strategjik të bazuar mbi besimin, vlerat demokratike dhe objektivat e përbashkëta euroatlantike.

“Sado gjatë të flas, nuk do të mund ta përshkruaj plotësisht historinë e miqësisë dhe bashkëpunimit tonë, as të shpreh në mënyrë të mjaftueshme mirënjohjen që burrat

dhe gratë me uniformë të vendit tim ndjejnë ndaj jush”, - u shpreh Ministri Nufi.

Roli i gjenerallejtënant Arben Kingjit në forcimin e bashkëpunimit ushtarak

Gjatë gjithë aktiviteteve në SHBA, shefi i Shtabit të Përgjithshëm të Forcave të Armatosura, gjenerallejtënant Arben Kingji, zhvilloi takime dhe konsultime me drejtues të lartë ushtarakë amerikanë mbi prioritetet aktuale të mbrojtjes dhe sigurisë.

Në fokus të diskutimeve ishin rritja e ndërveprueshmërisë mes forcave aleate, zhvillimi i mëtejshëm i kapaciteteve operacionale, forcimi i mbrojtjes kolektive në kuadër të NATO-s dhe përshtatja ndaj sfidave të reja të sigurisë.

Gjenerallejtënant Kingji vlerësoi rolin që Garda Kombëtare e Nju Xhersit ka luajtur ndër vite në mbështetjen e reformave dhe modernizimit të Forcave të Armatosura Shqiptare, veçanërisht në fushat e edukimit ushtarak, trajnimit operacional dhe zhvillimit të leadershipit.

Trupa e Nënoficerëve, një histori suksesi

Një nga rezultatet më të prekshme të bashkëpunimit me Gardën Kombëtare të Nju Xhersit mbetet zhvillimi dhe konsolidimi i Trupës së Nënoficerëve.

Përmes trajnimeve, mentorimeve dhe programeve të shkëmbimit profesional, qindra nënoficerë shqiptarë kanë përfituar njohuri dhe përvoja që kanë ndikuar drejtpërdrejt në përmirësimin e standardeve të drejtimit dhe menaxhimit të personelit ushtarak.

Ministri Nufi vlerësoi se investimi në Trupën e Nënoficerëve ka qenë një nga sukseset më të mëdha të partneritetit.

“Kemi investuar në zhvillimin e Trupës së Nënoficerëve, e cila sot përbën një nga shtyllat më të forta të Forcave tona të Armatosura”, - deklaroi ai.

Nga mbrojtja kibernetike tek Baza Ajrore e Kuçovës

Takimet e zhvilluara në Nju Xhersi evidentuan gjithashtu fushat e reja ku bashkëpunimi pritet të intensifikohet. Mes prioriteteve të diskutuara ishin rritja e kapaciteteve të mbrojtjes kibernetike, forcimi i sistemeve të sigurisë në infrastrukturat kritike, modernizimi i mëtejshëm i edukimit ushtarak dhe mbështetja për funksionalitetin e plotë të Bazës Ajrore të NATO-s në Kuçovë.

Palët ndanë vlerësimin se mjedisi aktual i sigurisë kërkon investime të vazhdueshme në teknologji, personel të kualifikuar dhe kapacitete mbrojtëse të avancuara. Në këtë kuadër, Shqipëria dhe SHBA-të mbeten të angazhuara për të zgjeruar bashkëpunimin në të gjitha nivelet.

Medalja e Artë e Shërbimit Ushtarak për Gjeneral Brigade Yvonne L. Mays

Një nga momentet më domethënëse të vizitës ishte ceremonia e dekorimit të Gjeneral Brigade Yvonne L. Mays me “Medaljen e Artë të Shërbimit Ushtarak”.

Dekorata iu dorëzua nga ministri i Mbrojtjes, Ermal Nufi, në shenjë mirënjohjeje për kontributin e saj të veçantë në forcimin e marrëdhënieve ushtarake mes dy vendeve dhe mbështetjen e vazhdueshme për zhvillimin e Forcave të Armatosura Shqiptare.

Ky vlerësim simbolizoi respektin dhe konsideratën që institucionet shqiptare kanë për partnerët amerikanë, të cilët prej një çerek shekulli kanë kontribuar në ngritjen e kapaciteteve të mbrojtjes së vendit.

Një kapitull i ri për partneritetin shqiptaro-amerikan

Vizita në Parlamentin e Shtetit të Nju Xhersit dhe takimet me drejtuesit më të lartë politikë e ushtarakë amerikanë konfirmuan nivelin e shkëlqyer të marrëdhënieve mes dy vendeve.

Në një kohë kur siguria globale po përballlet me sfida të reja, partneriteti mes Shqipërisë dhe SHBA-së mbetet një faktor stabiliteti, besueshmërie dhe

bashkëpunimi strategjik.

Pas 25 vitesh suksesi të përbashkët, Shqipëria dhe Garda Kombëtare e Nju Xhersit po hyjnë në një fazë të re bashkëpunimi, të orientuar drejt modernizimit, inovacionit, forcimit të mbrojtjes kolektive dhe garantimit të sigurisë euroatlantike.

Për ministrin Ermal Nufi dhe gjenerallejtënant Arben Kingji, kjo vizitë nuk ishte vetëm një përvjetor simbolik, por një dëshmi konkrete se partneriteti shqiptaro-amerikan vazhdon të mbetet një nga asetet më të rëndësishme strategjike të vendit tonë.

EUROPA NË GATISHMËRI NDAJ ZJARREVE VERORE

BE aktivizon kapacitetet më të mëdha të reagimit civil, me qindra zjarrfikës dhe mjete ajrore në mbështetje të vendeve të rrezikuara

Mbi 700 zjarrfikës, 22 avionë dhe 5 helikopterë në gatishmëri për përballimin e emergjencave në Europë

Me rritjen e rrezikut nga zjarret pyjore gjatë muajve të verës, Bashkimi European ka aktivizuar kapacitetet më të mëdha të reagimit të koordinuar në historinë e Mekanizmit të Mbrojtjes Civile të BE-së, me qëllim përballimin sa më efektiv të emergjencave në vendet anëtare dhe partnere.

Në kuadër të masave parandaluese, 777 zjarrfikës nga 14 vende europiane janë dislokuar paraprakisht në rajone të konsideruara me rrezik të lartë për përhapjen e zjarreve, duke mundësuar reagim më të shpejtë dhe mbështetje të menjëhershme në rast emergjence.

Paralelisht, Bashkimi European ka vendosur në gatishmëri një flotë ajrore të përbërë nga 22 avionë zjarrfikës dhe 5 helikopterë, të cilët do të përdoren për të mbështetur vendet që përballen me situata kritike dhe tejkalim të kapaciteteve kombëtare të reagimit.

Koordinimi i operacioneve realizohet nga Qendra Evropiane e Koordinimit të Reagimit ndaj Emergjencave (ERCC), e cila monitoron situatën 24 orë në ditë, 7 ditë në javë, gjatë gjithë sezonit veror.

Për të garantuar një reagim sa më të shpejtë dhe efikas, ERCC mbështetet në analiza shkencore, modele të avancuara të parashikimit të rrezikut dhe në të dhënat e

siguruara nga Sistemi Evropian i Informacionit për Zjarret në Pyje (EFFIS), si dhe nga shërbimet satelitore të programit Copernicus.

Mekanizmi i Mbrojtjes Civile të Bashkimit European përfaqëson një nga instrumentet më të rëndësishme të solidaritetit evropian, duke mundësuar që vendet pjesëmarrëse të mbështesin njëra-tjetrën në rastet kur

kapacitetet kombëtare nuk janë të mjaftueshme për përballimin e emergjencave.

Përmes këtij mekanizmi, Bashkimi European synon të mbrojë jetën e qytetarëve, komunitetet lokale, pasuritë natyrore dhe mjedisin, duke garantuar një reagim të koordinuar dhe efektiv ndaj një prej sfidave më serioze që

shoqëron sezonin veror në kontinent. Rritja e temperaturave, periudhat e gjata të thatësisë dhe fenomenet ekstreme klimatike kanë shtuar vitet e fundit rrezikun e zjarreve në shumë vende europiane, duke e bërë bashkëpunimin ndërkombëtar dhe gatishmërinë operacionale elemente kyçe në menaxhimin e emergjencave civile.

FORCA AJRORE SHQIPTARE DHE ITALIANE NË STËRVITJE TË PËRBASHKËT

Baza Ajrore Kuçovë dhe sistemet moderne të vëzhgimit rrisin ndërveprueshmërinë operacionale

Bashkëpunim i integruar në fushën e patrullimit ajror dhe operacioneve të kërkim-shpëtimit

Strukturat e Forcës Ajrore të Republikës së Shqipërisë janë angazhuar në mbështetje të një aktiviteti operacional të Forcës Ajrore Italiane, i zhvilluar në fushën e patrullimit ajror (Air Policing) dhe operacioneve të kërkim-shpëtimit (SAR), duke dëshmuar nivel të lartë ndërveprueshmërie me partnerët aleatë.

Në këtë aktivitet morën pjesë Baza Ajrore Kuçovë (BAK), Qendra e Kontroll-Raportimit (QKR) si dhe Detashmenti i Dronëve, të cilët kontribuan në realizimin e skenarëve operacionalë të planifikuar.

Baza Ajrore Kuçovë vuri në dispozicion infrastrukturën stërvitore dhe kapacitetet mbështetëse të nevojshme për zhvillimin e operacioneve, duke garantuar kushte optimale për realizimin e objektivave të aktivitetit dhe koordinimin e elementeve pjesëmarrëse.

Qendra e Kontroll-Raportimit siguroi monitorimin e vazhdueshëm të hapësirës ajrore, koordinimin e fluturimeve dhe menaxhimin e informacionit operacional, duke luajtur një rol kyç në sigurinë dhe efektivitetin e operacioneve të zhvilluara.

Në mbështetje të skenarëve të kërkim-zbulimit dhe vëzhgimit ajror, u angazhua edhe mjeti ajror pa pilot **“Bayraktar TB2”**, i cili u përdor për misione survejimi, zbulimi dhe mbledhjeje informacioni në kohë reale, duke rritur ndjeshëm kapacitetet e situatës ajrore dhe ndërgjegjësimin operacional.

Përmes koordinimit të ngushtë të kapaciteteve njerëzore dhe teknike, Forca Ajrore Shqiptare kontriboi në realizimin

me sukses të skenarëve të përbashkët, duke demonstruar gatishmëri të lartë operacionale dhe profesionalizëm në përmbushjen e detyrave të ngarkuara.

Ky aktivitet shërbeu gjithashtu si një platformë e rëndësishme për forcimin e ndërveprueshmërisë me Forcën Ajrore Italiane, shkëmbimin e eksperiencave profesionale dhe rritjen e bashkëpunimit në fushën e operacioneve ajrore, në përputhje me standardet e NATO-s.

Forca Ajrore Shqiptare vijon të mbetet e angazhuar në zhvillimin e kapaciteteve të saj operacionale dhe në thellimin e bashkëpunimit me partnerët strategjikë, duke kontribuar në mënyrë aktive në sigurinë ajrore rajonale dhe euroatlantike.

“MBUROJA DARDANE 26” TESTON GATISHMËRINË OPERACIONALE

Regjimenti i Këmbësonisë së Veriut përmbyll me sukses stërvitjen në Rajonin Stërvitor të Mnelës

MNELE, Vau i Dejës – Në Rajonin Stërvitor të Mnelës u zhvillua ceremonia e Ditës së Vizitorëve të Shquar, duke shënuar përmbylljen me sukses të stërvitjes taktike “Mburoja Dardane 26”, një nga aktivitetet më të rëndësishme stërvitore të zhvilluara nga Forca Tokësore gjatë këtij viti.

Stërvitja u konceptua dhe u realizua me qëllim rritjen e gatishmërisë operacionale, përmirësimin e aftësive taktike dhe forcimin e kapaciteteve të reagimit të efektivëve të Regjimentit të Këmbësonisë së Veriut në përmbylljen e misioneve të tyre, në përputhje me standardet dhe procedurat e NATO-s.

Gjatë zhvillimit të saj, efektivët realizuan një sërë detyrash taktike dhe operacionale, duke demonstruar profesionalizëm, disiplinë dhe aftësi të larta në zbatimin e procedurave ushtarake në kushte sa më pranë realitetit operacional.

Në ceremoninë përmbyllëse mori pjesë Komandanti i Forcës Tokësore, gjeneralmajor Petrit Çuni, i cili përgëzoi personelin pjesëmarrës për angazhimin dhe rezultatet e arritura gjatë stërvitjes.

Në fjalën e tij, gjeneralmajor Çuni vlerësoi përkushtimin dhe nivelin profesional të treguar nga efektivët e Regjimentit të Këmbësonisë së Veriut, duke theksuar se stërvitje të tilla përbëjnë bazën e forcimit të kapaciteteve operacionale të Forcës Tokësore dhe rritjes së gatishmërisë për përmbylljen e çdo misioni.

“Mburoja Dardane 26” konfirmoi nivelin e lartë të përgatitjes së personelit, aftësinë për të operuar në mënyrë të koordinuar dhe efikase, si dhe ndërpërprurshmërinë me procedurat dhe standardet e Aleancës së Atlantikut të Veriut.

Skenarët stërvitorë të zhvilluar gjatë aktivitetit testuan aftësitë e strukturave pjesëmarrëse në planifikimin dhe zbatimin e operacioneve taktike, reagimin ndaj situatave komplekse dhe përdorimin efektiv të mjeteve dhe sistemeve në dispozicion.

Përfundimi me sukses i kësaj stërvitjeje përbën një tjetër dëshmi të angazhimit të Forcave të Armatosura të Republikës së Shqipërisë për të ruajtur dhe zhvilluar kapacitete moderne, të besueshme dhe të gatshme për përmbylljen e detyrimeve kombëtare dhe atyre në kuadër të NATO-s.

Stërvitja “Mburoja Dardane 26” riafirmoi rëndësinë e përgatitjes së vazhdueshme ushtarake si një element kyç për garantimin e gatishmërisë luftarake dhe rritjen e efektivitetit operacional të njësive të Forcës Tokësore.

RKV DHE TRUPAT ALPINE ITALIANE NË TRAJNIM TË PËRBASHKËT

Teknika të avancuara operimi në terrene malore dhe forcim i ndërpërprurshmërisë sipas standardeve të NATO-s

Në kuadër të bashkëpunimit ushtarak ndërmjet Forcave të Armatosura të Republikës së Shqipërisë dhe Forcave të Armatosura Italiane, efektivët e Regjimentit të Këmbësonisë së Veriut (RKV) zhvilluan një trajnim të përbashkët me personelin e Regjimentit VII Alpin të Brigadës “Julia”, një nga njësitë më të specializuara të ushtrisë italiane për operacionet në terrene malore.

Aktiviteti stërvitor u përqendrua në përvetësimin e teknikave të avancuara të lëvizjes, orientimit dhe operimit në kushte të vështira malore, duke synuar rritjen e aftësive profesionale dhe përgatitjes taktike të personelit pjesëmarrës.

Gjatë trajnimit, efektivët shqiptarë dhe italianë zhvilluan ushtrime praktike në terren, ku u testuan procedurat e lëvizjes në zona me reliev të thyer, teknikat e sigurimit dhe manovrimin në mjedise malore, si dhe koordinimi i veprimeve në situata operacionale komplekse.

Shkëmbimi i përvojave me trupat alpine italiane u vlerësua si një mundësi e rëndësishme për forcimin e njohurive profesionale dhe përshtatjen me praktikatat më të mira të vendeve aleate të NATO-s.

Përmes aktiviteteve të tilla të përbashkëta, Regjimenti i Këmbësonisë së Veriut vijon të përmirësojë kapacitetet operacionale dhe të rrisë nivelin e gatishmërisë së personelit për përmbylljen e misioneve në mjedise sfiduese dhe në kushte të ndryshme gjeografike.

Trajnimi kontribuoi gjithashtu në forcimin e ndërpërprurshmërisë ndërmjet dy forcave, harmonizimin e procedurave operacionale dhe konsolidimin e bashkëpunimit ushtarak mes Shqipërisë dhe Italisë, në funksion të sigurisë kolektive dhe përmbylljes së detyrimeve në kuadër të Aleancës së Atlantikut të Veriut.

Partneriteti i vazhdueshëm me Brigadën “Julia” dhe njësitë e saj alpine përfaqëson një vlerë të shtuar për zhvillimin profesional të efektivëve të Forcës Tokësore, duke krijuar mundësi konkrete për shkëmbim përvojë dhe ngritje të standardeve operacionale.

Trajnime të tilla dëshmojnë angazhimin e Forcave të Armatosura për të ndërtuar një forcë moderne, të aftë dhe të ndërpërprurshme me partnerët aleatë, duke rritur vazhdimisht nivelin e përgatitjes dhe efektivitetit operacional.

NËNOFICERËT E FORCËS TOKËSORE ZHVILLOJNË TRAJNIM MBI MENAXHIMIN E EMERGJENCAVE CIVILE

Fokus te reagimi ndaj zjarreve dhe rritja e gatishmërisë operacionale

GJIROKASTËR – Në ambientet e Batalionit II të Këmbësonisë, pjesë e Regjimentit të Këmbësonisë së Jugut, u zhvillua një mësim tregues me pjesëmarrjen e kryenënoficerëve të Forcës Tokësore, i përqendruar në menaxhimin e emergjencave civile dhe veçanërisht në reagimin ndaj zjarreve.

Aktiviteti u organizua në kuadër të programeve të vazhdueshme të trajnimit dhe kualifikimit profesional, me synim forcimin e kapaciteteve të personelit ushtarak për përballimin e situatave emergjente dhe rritjen e efektivitetit në mbështetje të komunitetit dhe institucioneve civile.

Gjatë zhvillimit të mësimi tregues, pjesëmarrësit trajtuan procedurat standarde të reagimit ndaj zjarreve, koordinimin ndërmjet strukturave operacionale, si dhe praktikatat më të mira për menaxhimin e situatave që paraqesin rrezik për jetën, pronën dhe mjedisin.

Ky trajnim shërbeu gjithashtu si një platformë e vlefshme për shkëmbimin e përvojave profesionale mes kryenënoficerëve të njësive të ndryshme të Forcës Tokësore, duke kontribuar në unifikimin e procedurave dhe rritjen e bashkëveprimit operacional.

Nënoficerët përbëjnë një nga shtyllat kryesore të

udhëheqjes në nivel taktik brenda Forcave të Armatosura. Roli i tyre është thelbësor në garantimin e disiplinës, profesionalizmit dhe përgatitjes së personelit, si dhe në zbatimin me efektivitet të detyrave operacionale dhe stërvitore.

Përmes aktiviteteve të tilla trajnuese, Forca Tokësore vijon të investojë në zhvillimin profesional të Trupës së Nënoficerëve, duke rritur kapacitetet e saj për t’iu përgjigjur

sfidave të sigurisë dhe emergjencave civile në përputhje me standardet më të mira bashkëkohore.

Trajnimi në Gjirokastrë konfirmoi edhe një herë rëndësinë e rolit të nënoficerëve në ruajtjen e gatishmërisë operacionale dhe përmbylljen me sukses të misioneve të Forcës Tokësore, si në operacionet ushtarake ashtu edhe në mbështetje të autoriteteve civile gjatë situatave emergjente.

8 QERSHORI 1949

ARKIVAT DHE FORCAT E ARMATOSURA - DY SHTYLLA TË KUJTESËS DHE IDENTITETIT KOMBËTAR

Dita kur Shqipëria nisi të ruajë kujtesën e saj historike

Në historinë e kombeve ekzistojnë data që shënojnë fitore, beteja, akte të mëdha shtetformuese apo kthesa politike. Por ka edhe data që nuk lidhen drejtpërdrejt me ngjarje ushtarake apo politike, e megjithatë mbeten themelore për identitetin dhe vazhdimësinë historike të një populli. Një ndër to është 8 qershori 1949, dita kur u krijua Arkivi Qendror Shtetëror, institucioni që do të merrte përsipër misionin e madh të ruajtjes së kujtesës dokumentare të Shqipërisë.

Krijimi i këtij institucioni shënoi fillimin e një procesi të organizuar për mbledhjen, sistemimin, klasifikimin dhe ruajtjen e dokumenteve që dëshmojnë historinë e shtetit dhe të kombit shqiptar. Në një vend që kishte kaluar pushtime të shumta, konflikte, shkatërtime dhe humbje të konsiderueshme të trashëgimisë dokumentare, themelimi i Arkivit Qendror Shtetëror përbënte një akt me rëndësi të jashtëzakonshme kombëtare.

Nëse kufijtë e një shteti mbrohen nga ushtria, historia dhe identiteti i tij mbrohen nga arkivat. Pikërisht për këtë arsye, arkivat dhe Forcat e Armatosura përfaqësojnë dy shtylla të pandashme të sigurisë dhe vazhdimësisë kombëtare.

Kujtesa e një kombi nuk ndërtohet pa dokumente

Çdo brez ka nevojë të njohë rrugëtimin e paraardhësve të tij. Historia nuk mund të mbështetet vetëm mbi kujtime, rrëfime apo tradita gojore. Ajo kërkon dëshmi të shkruara, dokumente autentike, vendime shtetërore, korrespondenca, harta, fotografi dhe materiale të tjera që provojnë ngjarjet dhe zhvillimet historike. Pikërisht këto dëshmi ruhen në arkiva.

Që nga themelimi i tij, Arkivi Qendror Shtetëror u angazhua në grumbullimin e dokumenteve të shpërndara në institucione të ndryshme shtetërore, administrative, fetare dhe kulturore. Më vonë, me zgjerimin e veprimtarisë së tij, ai do të shndërrohej në një institucion kombëtar të specializuar, duke marrë në vitin 1963 emrin Drejtoria e Përgjithshme e Arkivave.

Gjatë dekadave të funksionimit të saj, kjo strukturë është kthyer në kujdestaren më të madhe të memories historike shqiptare, duke ruajtur miliona dokumente që pasqyrojnë zhvillimin politik, shoqëror, kulturor, ekonomik dhe ushtarak të vendit.

Thesaret e rralla të historisë shqiptare

Ndër pasuritë më të çmuara që ruhen në fondet arkivore shqiptare spikasin monumente të jashtëzakonshme të trashëgimisë sonë kulturore.

Një vend të veçantë zënë **Kodiku i Argjendhtë i shekullit VI** dhe **Kodiku i Artë i shekullit IX**, dy prej dorëshkrimeve më të rralla dhe më të rëndësishme të qytetërimit europian. Këto vepra nuk janë vetëm dëshmi të traditës fetare dhe kulturore të trojeve shqiptare, por edhe pasuri me vlerë universale.

Po aq të rëndësishme janë dokumentet mesjetare, aktet noteriale, regjistrat administrativë, korrespondencat diplomatike dhe dokumentet e shumta që hedhin dritë mbi jetën politike e shoqërore të shqiptarëve ndër shekuj.

Arkivat ruajnë dokumente të periudhës së Rilindjes Kombëtare, të lëvizjeve patriotike për gjuhën dhe arsimin shqip, të organizimit politik të shqiptarëve në fund të shekullit XIX dhe fillim të shekullit XX, si dhe materiale të shumta që lidhen me shpalljen e Pavarësisë dhe konsolidimin e shtetit shqiptar.

Arkivat dhe historia e Forcave të Armatosura

Një pjesë e rëndësishme e trashëgimisë që ruhet në Drejtorinë e Përgjithshme të Arkivave lidhet me historinë ushtarake të Shqipërisë.

Në fondet arkivore ruhen dokumente të shumta që pasqyrojnë krijimin dhe zhvillimin e Forcave të Armatosura shqiptare që nga periudha e shtetformimit modern e deri në ditët tona. Ato përfshijnë urdhra ushtarakë, plane

mobilizimi, raporte operative, dokumentacion organizativ, harta strategjike, materiale stërvitore dhe korrespondencë institucionale.

Këto dokumente janë dëshmi të rëndësishme të përpjekjeve të shtetit shqiptar për të ndërtuar dhe modernizuar ushtrinë e tij, për të mbrojtur sovranitetin kombëtar dhe për të garantuar sigurinë e vendit në periudha të ndryshme historike.

Nëpërmjet tyre mund të ndiqet evolucioni i organizimit ushtarak shqiptar, sfidat me të cilat është përballur ushtria në periudha të ndryshme, si dhe kontributi i saj në ruajtjen e integritetit territorial të vendit.

Dokumentet që dëshmojnë sakrificën

Arkivat ruajnë jo vetëm dokumente administrative, por edhe histori njerëzore.

Brenda fondeve të tyre gjenden materiale që pasqyrojnë jetën dhe veprimtarinë e ushtarakëve shqiptarë, sakrificat e tyre në shërbim të atdheut dhe kontributin e tyre në periudha të ndryshme historike.

Nëpërmjet këtyre dokumenteve mund të rindërtohen ngjarje të rëndësishme të historisë ushtarake shqiptare, të studiohen proceset e organizimit të mbrojtjes kombëtare dhe të nderohet kujtimi i atyre që i shërbyen vendit me përkushtim.

Për studiuesit e historisë ushtarake, për akademikët dhe institucionet e mbrojtjes, këto dokumente përbëjnë një burim të pazëvendësueshëm informacioni.

Nga historia drejt së ardhmes

Në epokën e teknologjisë dhe të informacionit digjital,

sfida kryesore e institucioneve arkivore është ruajtja afatgjatë dhe aksesueshmëria e dokumenteve.

Drejtoria e Përgjithshme e Arkivave ka ndërmarrë gjatë viteve të fundit projekte të rëndësishme për digjitalizimin e fondit dokumentar, duke krijuar mundësi më të mëdha për studiuesit dhe qytetarët që të njihen me trashëgiminë dokumentare të vendit.

Ky proces ka rëndësi të veçantë edhe për dokumentacionin ushtarak dhe institucional, pasi siguron ruajtjen e tij nga dëmtimet fizike dhe garanton përdorimin e tij nga brezat e ardhshëm.

Në këtë mënyrë, arkivat vazhdojnë të përmbushin misionin e tyre jo vetëm si depo të së kaluarës, por edhe si instrumente të ndërtimit të së ardhmes.

Një mision i përbashkët në shërbim të kombit

Arkivat dhe Forcat e Armatosura kanë misione të ndryshme, por i shërbejnë të njëjtit ideal kombëtar.

Forcat e Armatosura mbrojnë territorin, sovranitetin dhe sigurinë e Republikës së Shqipërisë. Arkivat mbrojnë kujtesën, identitetin dhe trashëgiminë historike të kombit shqiptar.

Njëra garanton sigurinë fizike të shtetit; tjetra garanton vazhdimësinë e historisë dhe të kujtesës së tij. Pikërisht për këtë arsye, 8 qershori 1949 nuk përfaqëson thjesht datën e krijimit të një institucioni arkivor. Ai përfaqëson vendimin e shtetit shqiptar për të mbrojtur historinë e vet, për të ruajtur dokumentet që dëshmojnë rrugëtimin kombëtar dhe për t'ua përcjellë ato brezave që do të vijnë.

Pas më shumë se shtatë dekadash, ky mision mbetet po aq aktual sa në ditën e themelimit të tij. ***Sepse një komb që ruan kujtesën e tij ruan identitetin e tij. Dhe një shtet që ruan historinë e tij ndërton më me siguri të ardhmen.***

ANJEZA MUSOLLARI,
Shefe e Sektorit të Botimeve

**Paradoksi i njerëzimit: Lule për të vdekurit,
heshtje për të gjallët**

Ka një paradoks të madh që e shoqëron shoqërinë moderne, sa më shumë përparojmë në teknologji, komunikim dhe mundësi për t'u afruar me njëri-tjetrin, aq më shumë duket se largohemi nga thelbi i marrëdhënieve njerëzore. Kjo kontradiktë shfaqet më qartë në mënyrën se si trajtojmë njerëzit gjatë jetës së tyre dhe pas largimit të tyre.

Njerëzit debatojnë me të gjallët dhe u japin lule të vdekurve. Një realitet të hidhur që përsëritet çdo ditë. Ne gjejmë kohë për konflikte, për krenari të kota, për heshtje të gjata dhe largime të pajustificuara. Por kur një njeri largohet nga kjo botë, papritur gjejmë kohë për fjalë të bukura, për kujtime dhe për nderime që shpesh nuk ia kemi dhënë kurrë sa ishte gjallë.

Shoqëria jonë ka krijuar një kulturë të çuditshme të mungesës së vlerësimit në kohën e duhur. Kalojnë vite pa folur me një mik, me një të afërm apo me prindërit. Vizitat shtyhen vazhdimisht. Telefonatat mbeten për nesër. Përqafimet zëvendësohen nga mesazhe të shkurtra dhe interesimi i singertë humbet mes ritmit të përditshmërisë. Megjithatë, kur vjen dita e fundit, shumë prej atyre që nuk gjetën kohë për një kafe, gjejnë kohë për të qëndruar me orë të tëra në një ceremoni mortore.

Kjo nuk është thjesht hipokrizi individuale. Është një simptomë e një kulture që shpesh e kupton vlerën vetëm pasi e ka humbur atë. Ndoshta sepse mungesa e bën më të dukshme atë që prania e kishte bërë të zakonshme. Ndoshta sepse vdekja është kujtesa më e fortë se koha është e kufizuar.

Por ky fenomen nuk kufizohet vetëm tek humbja fizike. Ai shfaqet edhe në marrëdhëniet emocionale. Shumë njerëz mbeten të lidhur me kujtime, me histori të papërfunduara dhe me versione të idealizuara të personave që kanë kaluar në jetën e tyre. Me kalimin e kohës, kujtesa fillon të bëjë atë që di të bëjë më mirë: të zgjedhë. Ajo ruan çastet e bukura dhe zbeh ato që kanë shkaktuar dhimbje. *Pikërisht këtu fillon mashtrimi më i madh i nostalgjisë.*

Drama e njeriut modern: Shumë vonë për të dashur

Ne nuk kujtojmë gjithmonë personin ashtu siç ishte. Shpesh kujtojmë versionin që kemi ndërtuar në mendjen tonë. Kujtojmë dashurinë, por harrojmë peshën që ajo la mbi kraharorin tonë. Kujtojmë emocionin e takimeve, por harrojmë netët e gjata të pritjes. Kujtojmë fjalët e bukura, por jo heshtjet që pasonin. Kujtojmë premtimet, por jo zhgënjimet.

Në këtë mënyrë, kujtesa bëhet redaktori i historisë sonë personale. Ajo heq pjesët e vështira dhe ruan ato që na lejojnë të vazhdojmë të besojmë në një version më të butë të së kaluarës. Por e vërteta nuk ndryshon vetëm sepse ne zgjedhim ta kujtojmë ndryshe.

Një nga gabimet më të zakonshme që bëjnë njerëzit është ngatërrimi i pasigurisë me pasionin. Marrëdhëniet e paqëndrueshme shpesh lënë gjurmë më të forta se ato të qeta. Jo sepse janë më të thella, por sepse janë më të paparashikueshme. Njeriu fillon të jetojë mes shpresës dhe frikës, mes afërsisë dhe largimit, mes pranimi dhe refuzimit.

Kur dikush afrohet dhe largohet vazhdimisht, krijohet një varësi emocionale që shpesh ngatërrohet me dashurinë. Çdo moment i ngrohtë fiton vlerë të jashtëzakonshme, sepse vjen pas një periudhe të gjatë ftohtësie. Çdo shenjë vëmendjeje duket si shpërblim. Çdo kthim interpretohet si provë dashurie.

NJË SHOQËRIE DASHURUAR PAS KUJTIMEVE DHE E VARFËR NË PËRKUJDESJE

Një nga gabimet më të zakonshme që bëjnë njerëzit është ngatërrimi i pasigurisë me pasionin. Marrëdhëniet e paqëndrueshme shpesh lënë gjurmë më të forta se ato të qeta. Jo sepse janë më të thella, por sepse janë më të paparashikueshme. Njeriu fillon të jetojë mes shpresës dhe frikës, mes afërsisë dhe largimit, mes pranimi dhe refuzimit.

Kur kujtesa rishkruan dashurinë

Por dashuria nuk duhet të jetë një fushë beteje e përhershme. Nuk duhet të kërkojë luftë të vazhdueshme për të fituar diçka që duhej të jepej natyrshëm. Kur një marrëdhënie të detyron të dyshosh vazhdimisht tek vetja, problemi nuk është domosdoshmërisht mungesa jote e vlerës. Shpesh është paaftësia e tjetrit për të ndërtuar një afërsi të shëndetshme.

Megjithatë, edhe kur gjithçka përfundon, njeriu vazhdon të kapet pas versionit ideal të historisë. Ai kujton “pothuajse-t”, “ndoshta-t”, “një ditë-t” dhe mundësitë që nuk u realizuan kurrë. N

ë vend që të shohë realitetin, ai sheh potencialin. Në vend që të kujtojë atë që ishte, kujton atë që mund të kishte qenë. Kjo është arsyeja pse shumë njerëz rikthehen vazhdimisht në dyer që nuk u hapën kurrë plotësisht. Jo sepse aty ka dashuri të vërtetë, por sepse aty ka mbetur një ëndërr e papërfunduar.

Në një kohë kur shoqëria përballet me rritjen e vetmisë, me krizën e komunikimit dhe me marrëdhënie gjithnjë e më të brishta, ky reflektim merr një rëndësi të veçantë. Ndoshta

problemi ynë më i madh nuk është mungesa e dashurisë, por mungesa e vëmendjes ndaj realitetit.

Ne shpesh idealizojmë të shkuarën dhe neglizhojmë të tashmen. Vlerësojmë atë që kemi humbur dhe harrojmë atë që kemi ende pranë.

Prandaj mesazhi më i rëndësishëm nuk lidhet me vdekjen apo me fundin e një historie dashurie. Ai lidhet me jetën e përditshme. Me telefonatën që nuk e bëjmë. Me vizitën që e shtyjmë. Me faljen që nuk e japim. Me mirënjohjen që nuk e shprehim.

Sepse vlera e një njeriu nuk duhet të matet nga lulet mbi varrin e tij, por nga kujdesi që i kemi dhënë kur ishte pranë nesh. Dhe vlera e një marrëdhënieje nuk duhet të matet nga nostalgjia që lë pas, por nga paqja që na ka dhënë gjatë kohës që ka ekzistuar.

Nostalgjia mund të na bëjë të kujtojmë dashurinë. Por shërimi na detyron të kujtojmë të vërtetën. Dhe e vërteta, sado e vështirë të jetë, mbetet gjithmonë mënyra më e ndershme për të nderuar jetën, marrëdhëniet dhe njerëzit që kalojnë nëpër të.

ANJEZA MUSOLLARI,
Shefë e Sektorit të Botimeve

Kur brezat kërkojnë dëshmi: Historia e shkruar, pasuria që nuk humbet

Në një epokë ku gjithçka po dixhitalizohet me shpejtësi marramendëse, ku informacioni qarkullon me një prekje gishti dhe ku bota duket sikur është futur brenda një ekrani telefoni, lind një pyetje që duhet të shqetësojë çdo shoqëri që mendon për të ardhmen e saj: Çfarë do të mbetet nga koha jonë pas një shekulli?

Është një pyetje e thjeshtë në dukje, por me një peshë të jashtëzakonshme historike. Sepse historia e njerëzimit nuk është ndërtuar mbi ekranet. Nuk është ruajtur në serverë, në rrjete sociale apo në memoriet elektronike. Historia e qytetërimeve është shkruar mbi gur, pergamenë dhe letër. Pikërisht mbi letër kanë mbijetuar kujtesa, kultura, identiteti dhe vetë ekzistenca e kombeve.

Sot po jetojmë një paradoks të madh. Asnjëherë në historinë e njerëzimit nuk është prodhuar kaq shumë informacion dhe, njëkohësisht, asnjëherë kujtesa nuk ka qenë kaq e rrezikuar nga harresa.

Një ndërprerje e energjisë elektrike. Një defekt në sistemet elektronike. Një sulm kibernetik. Një kolaps teknologjik. Mjafton vetëm kaq dhe miliarda dokumente, fotografi, shkrime e kujtime mund të bëhen të paarrtshme.

Në atë çast, njeriu modern kupton se sa i brishtë është universi dixhital që ka ndërtuar.

Por një gazetë e shtypur vazhdon të lexohet. Një libër vazhdon të hapet. Një dokument i shkruar mbetet në raft. Një arkiv fizik vazhdon të flasë.

Historia na ka dhënë mjaftueshëm prova për këtë të vërtetë.

Sot ne njohim Herodotin, Tukididin, Ciceronin, Skënderbeun, Ismail Qemalin dhe mijëra figura të tjera historike, jo sepse kanë pasur profile në rrjetet sociale, por sepse dikush i ka shkruar mbi letër, mbi dorëshkrime, mbi dokumente që kanë sfiduar kohën.

Po të mos ekzistonin kronikat, arkivat, gazetat dhe librat, pjesa më e madhe e historisë njerëzore do të ishte zhdukur përgjithmonë.

Në Shqipëri, kujtesa jonë kombëtare mbështetet mbi dokumente të shkruara:

Akti i Pavarësisë; Procesverbalet e Kongresit të Lushnjës; Dokumentet e Luftës së Vlorës; Arkivat ushtarake; Gazetat e kohës; Korrespondenca e patriotëve.

Të gjitha këto nuk janë thjesht letra. Janë vetë identiteti ynë kombëtar.

Sot, ndërsa brezat e rinj kalojnë orë të tëra përpara ekraneve, po humbet gradualisht lidhja emocionale me letrën. Po humbet kënaqësia e prekjës së një libri. Po humbet rituali i leximit të një gazete. Po humbet respekti ndaj dokumentit të shkruar.

Por letra ka një fuqi që teknologjia nuk mund ta zëvendësojë. Ajo është fizike.

Arkivat e së Nesërme Shkruhen Sot: Letra, Streha e Fundit e Kujtesës Historike

Ajo është e prekshme. Ajo është e qëndrueshme. Ajo është dëshmi.

Përtej Teknologjisë, Mbetet Kujtesa

Një gazetë e ruajtur sot mund të lexohet edhe pas njëqind vjetësh. Një libër i botuar sot mund të gjendet në bibliotekat e shekullit të ardhshëm. Një dokument i arkivuar sot mund të shërbejë si provë historike për brezat që do të vijnë. Ndërsa teknologjia ndryshon çdo ditë. Disketat u zhdukën. CD-të pothuajse nuk përdoren më. Hard-disqet plaken. Formatet elektronike ndryshojnë. Platformat mbyllen. Serverët dështojnë.

Por letra vazhdon të jetë aty.

Në heshtjen e saj.

Në qëndrueshmërinë e saj.

Në përjetësinë e saj.

Kjo nuk do të thotë se duhet të refuzojmë teknologjinë. Përkundrazi. Zhvillimi teknologjik është një nga arritjet më të mëdha të njerëzimit. Ai ka sjellë shpejtësi, akses dhe mundësi të pafundme komunikimi.

Por gabimi më i madh do të ishte të besonim se teknologjia mund të zëvendësojë plotësisht dokumentin e shkruar. Ajo mund ta plotësojë.

Mund ta shpërndajë. Mund ta shumëfishojë. Por nuk mund ta zëvendësojë. Sepse historia nuk ruhet vetëm për t'u lexuar sot. Historia ruhet për t'u trashëguar nesër.

Në këtë këndvështrim, gazetat mbeten një institucion i pazëvendësueshëm i kujtesës kolektive.

Një gazetë nuk është vetëm informacion ditor. Ajo është dokument. Ajo është dëshmi. Ajo është kronikë. Ajo është

arkiv. Ajo është histori.

Kur pas dekadash studiuesit do të kërkojnë të kuptojnë kohën tonë, ata nuk do të gjejnë vetëm postime të shpërndara në internet. Ata do të kërkojnë gazetatat, revistat, botimet dhe dokumentet e shtypura që mbajnë vulën e kohës.

Prandaj mbrojtja e kulturës së leximit dhe e botimit në letër nuk është nostalgji.

Është përgjegjësi kombëtare.

Është investim për kujtesën.

Është investim për identitetin.

Është investim për historinë.

Nëse brezat e ardhshëm do të njohin Luftën e Vlorës, Luftën Antifashiste, reformat shtetformuese, transformimet e Forcave të Armatosura dhe ngjarjet e kohës sonë, kjo do të ndodhë sepse dikush i ka dokumentuar, i ka botuar dhe i ka ruajtur.

Në fund të fundit, qytetërimet nuk maten vetëm nga teknologjia që krijojnë.

Ato maten nga kujtesa që arrijnë të ruajnë. Dhe kujtesa ka nevojë për një shtëpi të sigurt.

Përtej çdo serveri, përtej çdo ekrani dhe përtej çdo mode teknologjike, ajo shtëpi vazhdon të mbetet letra e bardhë.

Ajo letër mbi të cilën njerëzimi ka shkruar historinë e tij.

Ajo letër mbi të cilën kombet kanë ruajtur identitetin e tyre.

Ajo letër që edhe sot, në epokën e inteligjencës artificiale, mbetet garancia më e sigurt që kujtesa jonë do të mbijetojë.

Sepse teknologjia i përket së tashmes.

Ndërsa letra i përket përjetësisë.

KOLONEL (R) ARBEN DHULI

Doktrina Logjistike, Themeli i Planifikimit, Koordinimit dhe Efektivitetit të Forcave të Armatosura

Në çdo ushtri moderne, suksesi i operacioneve nuk përcaktohet vetëm nga aftësitë luftarake apo teknologjia e avancuar. Një rol po aq vendimtar luan logjistika, sistemi që siguron furnizimin, transportin, mirëmbajtjen dhe mbështetjen e vazhdueshme të forcave në çdo situatë.

“Në operacionet ushtarake, strategjia përcakton objektivin, taktika mënyrën e veprimit, por logjistika përcakton nëse operacioni mund të realizohet realisht”.

Pikërisht mbi këtë bazë mbështetet edhe **Doktrina Logjistike e Forcave të Armatosura**, dokumenti themelor që orienton organizimin dhe funksionimin e sistemit logjistik ushtarak në përputhje me misionin kombëtar të mbrojtjes dhe me standardet e NATO-s.

Sipas doktrinës së NATO-s, logjistika përkufizohet si **“shkenca e planifikimit dhe zbatimit të lëvizjes dhe mirëmbajtjes së forcave”**. Në praktikë, ajo përfshin një gamë të gjerë aktivitetsesh: nga sigurimi i pajisjeve, municioneve dhe karburantit, te transporti i personelit, menaxhimi i infrastrukturës, shërbimet mbështetëse dhe kujdesi shëndetësor.

Ekspierienca e Aleancës ka treguar se shpeshherë logjistika nuk është thjesht një mbështetje e operacioneve, por një faktor që përcakton vetë mënyrën se si ato planifikohen dhe zhvillohen.

Më shumë se një dokument teknik

Gjeneral **Omar N. Bradley** është shprehur se: **“Amatorët flasin për strategji; profesionistët flasin për logjistikë”**.

Doktrina Logjistike nuk është thjesht një manual i procedurave. Ajo përfaqëson kuadrin strategjik e cila përcakton mënyrën se si Forcat e Armatosura planifikojnë, koordinojnë dhe realizojnë mbështetjen logjistike në kohë paqeje, emergjencash, krizash apo konfliktesh.

Nëpërmjet saj krijohet një sistem i integruar që garanton furnizimin e forcave me burimet e nevojshme, mirëmbajtjen e mjeteve, mbështetjen mjekësore dhe koordinimin e të gjitha proceseve që lidhen me gatishmërinë operacionale.

Rëndësia e kësaj doktrine është bërë edhe më e madhe në kushtet e mjedisit aktual të sigurisë, ku kërcënimet janë më komplekse, operacionet më të ndërthurura dhe bashkëpunimi ndërkombëtar më i domosdoshëm se kurrë.

Pesë shtyllat kryesore të logjistikës moderne

Baron Antoine-Henri Jomini citon se: **“Logjistika përfshin mjetet dhe organizimin që bëjnë të mundur zbatimin e planeve të strategjisë dhe taktikës. Strategjia vendos ku të veprohet; logjistika i çon trupat atje”**.

Doktrina mbështetet mbi pesë parime themelore:

1. Gatishmëria

Gatishmëria logjistike nënkupton aftësinë e strukturave për të ofruar mbështetje të menjëhershme, të koordinuar dhe efektive në çdo situatë operative apo emergjente. Ky parim garanton që pajisjet, materialet dhe burimet e nevojshme të jenë të disponueshme në kohën dhe vendin e duhur. Për realizimin e kësaj gatishmërie kërkohet ruajtja e rezervave strategjike, funksionimi i sistemeve të reagimit të shpejtë dhe kryerja e vazhdueshme e mirëmbajtjes teknike për të shmangur mungesat ose ndërprerjet gjatë operacioneve.

2. Efikasiteti

Efikasiteti lidhet me përdorimin racional dhe optimal të burimeve njerëzore, materiale dhe financiare, me synim arritjen e rezultateve maksimale operacionale me kosto sa më të kontrolluar. Ky parim përfshin planifikimin e kujdesshëm të zinxhirit të furnizimit, organizimin efektiv të transportit dhe magazinimit, reduktimin e humbjeve dhe mbetjeve, si dhe koordinimin e vazhdueshëm ndërmjet strukturave logjistike dhe operative. Një logjistikë efektive rrit ndjeshëm aftësinë e forcave për të vepruar me shpejtësi dhe qëndrueshmëri.

3. Ndërveprueshmëria me NATO-n

Si vend anëtar i NATO-s, Shqipëria ka detyrimin të zhvillojë kapacitetet logjistike të përputhshme me standardet dhe procedurat aleate. Ky parim nënkupton integrimin, harmonizimin e sistemeve, procedurave dhe praktikave logjistike me standardet, në mënyrë që Forcat e Armatosura të mund të bashkëpunojnë dhe operojnë në mënyrë të integruar me forcat aleate në misionet e përbashkëta. Ndërveprueshmëria përfshin gjithashtu shkëmbimin e sigurt të informacionit, koordinimin operacional dhe përdorimin e standardeve të përbashkëta për furnizimin, transportin dhe mbështetjen teknike.

4. Qëndrueshmëria në operacione afatgjata

Një sistem logjistik modern duhet të jetë i aftë të mbështesë operacione të zgjatura në kohë dhe në kushte të vështira operacionale. Qëndrueshmëria logjistike nënkupton krijimin e rrjeteve të sigurta dhe të vazhdueshme të furnizimit, menaxhimin afatgjatë të rezervave dhe burimeve, si dhe planifikimin për ripërtëritjen dhe mirëmbajtjen e pajisjeve dhe mjeteve ushtarake. Ky parim është thelbësor për ruajtjen e kapaciteteve operacionale në misionet afatgjata, operacione ndërkombëtare apo situata krizash të vazhdueshme.

5. Fleksibiliteti

Fleksibiliteti përfaqëson aftësinë e sistemit logjistik për t'u përshtatur shpejt me ndryshimet e situatës në terren, kërkesat operative dhe zhvillimet e papritura. Kjo përfshin rishpërndarjen e shpejtë të burimeve, përdorimin e alternativave logjistike, ndryshimin e prioritetit sipas nevojave operative dhe marrjen e vendimeve dinamike në kohë reale. Një sistem logjistik fleksibël mundëson reagim të shpejtë ndaj krizave, minimizon ndikimin e pengesave operative dhe garanton vazhdimësinë e mbështetjes në çdo rrethanë.

Në tërësi, Doktrina Logjistike përfaqëson një instrument

DIMENSIONI STRATEGJIK I LOGJISTIKËS NË FORCATE ARMATOSURA

Doktrina Logjistike nuk është thjesht një manual i procedurave. Ajo përfaqëson kuadrin strategjik e cila përcakton mënyrën se si Forcat e Armatosura planifikojnë, koordinojnë dhe realizojnë mbështetjen logjistike në kohë paqeje, emergjencash, krizash apo konfliktesh.

strategjik dhe operacional të domosdoshëm për garantimin e funksionimit, qëndrueshmërisë dhe efektivitetit të Forcave të Armatosura. Ajo siguron që çdo komponent i sistemit ushtarak të mbështetet në mënyrë të organizuar, moderne dhe të koordinuar, duke rritur aftësinë e vendit për të përballuar sfidat e sigurisë dhe mbrojtjes kombëtare.

Si funksionon sistemi logjistik?

“Ushtria marshon mbi stomakun e saj”. Kjo thënie i atribuohet **Napoleon Bonapartit**, e cila përdoret për të theksuar rëndësinë e furnizimit me ushqim dhe mbështetjes logjistike.

Sistemi logjistik përfaqëson strukturën organizative dhe funksionale që siguron planifikimin, koordinimin dhe realizimin e të gjitha proceseve mbështetëse të nevojshme për funksionimin efektiv të Forcave të Armatosura. Organizimi i tij bazohet në ndarjen e qartë të roleve, përgjegjësi dhe mekanizmave të bashkëpunimit ndërmjet strukturave të ndryshme logjistike, me qëllim garantimin e vazhdimësisë operacionale, përdorimit racional të burimeve dhe reagimit të shpejtë në çdo situatë.

□ Furnizimi

Furnizimi përbën një nga funksionet kryesore të sistemit logjistik, pasi garanton sigurimin dhe shpërndarjen në kohë të materialeve, pajisjeve, municioneve, karburantit, ushqimeve dhe burimeve të tjera të domosdoshme për operacionet ushtarake dhe aktivitetet mbështetëse. Ky proces përfshin menaxhimin e magazinave, kontrollin dhe monitorimin e inventarit, planifikimin e rezervave strategjike, si dhe koordinimin me furnitorët civilë dhe ushtarakë. Një organizim efikas i furnizimit siguron që çdo njësi të ketë burimet e nevojshme për të ruajtur gatishmërinë dhe aftësinë operacionale në çdo moment.

□ Transporti

Transporti logjistik ka për detyrë organizimin dhe koordinimin e lëvizjes së personelit, pajisjeve dhe materialeve përmes rrugëve tokësore, ajrore dhe detare. Ky funksion garanton që burimet dhe forcat të dislokojnë në mënyrë të sigurt, të shpejtë dhe të koordinuar drejt zonave operative apo emergjente. Organizimi i transportit kërkon planifikim të detajuar të itinerareve, menaxhim të mjeteve transportuese dhe koordinim ndërinstitucional, me qëllim ruajtjen e vazhdimësisë së operacioneve dhe minimizimin e rreziqeve gjatë lëvizjes.

□ Riparimi dhe mirëmbajtja

Riparimi dhe mirëmbajtja janë elemente thelbësore për ruajtjen e gatishmërisë teknike të pajisjeve, mjeteve dhe sistemeve ushtarake. Përmes programeve të mirëmbajtjes parandaluese dhe ndërhyrjeve riparuese emergjente, sigurohet funksionaliteti i vazhdueshëm i mjeteve dhe reduktohet rreziku i dështimeve teknike gjatë operacioneve. Ky komponent përfshin kontrollin teknik periodik, zëvendësimin e pjesëve të dëmtuara, rikthimin e pajisjeve në funksion dhe mbështetjen teknike në terren, duke kontribuar drejtpërdrejt në efektivitetin operacional të forcave.

□ Shërbimet mjekësore dhe mbështetëse

Shërbimet mjekësore dhe mbështetëse kanë për qëllim mbrojtjen e jetës, shëndetit dhe mirëqenies së personelit ushtarak gjatë operacioneve dhe aktiviteteve të përditshme. Këto shërbime përfshijnë ofrimin e trajtimit shëndetësor, ndihmës së parë, evakuimit mjekësor dhe transportit sanitar, si dhe sigurimin e kushteve bazë të jetesës, akomodimit, ushqimit dhe higjienës për personelin. Në situata emergjente apo konflikti, këto struktura luajnë një rol jetik në ruajtjen e kapaciteteve njerëzore dhe në garantimin e vazhdimësisë së misioneve operative.

Në tërësi, organizimi i sistemit logjistik krijon një mekanizëm të integruar, të koordinuar dhe të qëndrueshëm, i cili siguron mbështetjen e nevojshme për realizimin me sukses të detyrave dhe operacioneve të Forcave të Armatosura në çdo rrethanë sigurie apo emergjente.

Ndërlidhja me Strukturat Kombëtare dhe Ndërkombëtare Bashkëpunimi me strukturat civile

Forcat e Armatosura (FA) janë një komponent i rëndësishëm i sistemit kombëtar të sigurisë dhe menaxhimit të emergjencave. Përveç misionit të tyre kryesor për mbrojtjen e sovranitetit dhe integritetit territorial të vendit, ato luajnë një rol të rëndësishëm në mbështetjen e institucioneve civile gjatë situatave të jashtëzakonshme.

Në rastet e fatkeqësive natyrore, si përmbytje, tërmete, zjarre masive apo rrëshqitje dheu, FA-të angazhohen në operacione kërkim-shpëtimi, evakuimin e popullsisë, transportin e ndihmave humanitare dhe rikthimin e funksioneve bazë të infrastrukturës. Bashkëpunimi realizohet në koordinim me institucionet përgjegjëse për mbrojtjen civile, pushtetin vendor,

policinë, shërbimet zjarrfikëse dhe organizata të tjera kombëtare e ndërkombëtare.

Ky koordinim mundëson përdorimin efikas të burimeve njerëzore dhe materiale, shmang mbivendosjen e kompetencave dhe garanton reagim të shpejtë e të organizuar ndaj çdo emergjence. Në këtë mënyrë, FA-të kontribuojnë drejtpërdrejt në sigurinë dhe mirëqenien e qytetarëve.

Përshtatshmëria me NATO-n dhe Bashkimin Evropian

Anëtarësimi i Shqipërisë në NATO dhe aspiratat për integrim të plotë në Bashkimin Evropian kërkojnë që Forcat e Armatosura të jenë të afta të operojnë sipas standardeve më të larta ndërkombëtare. Për këtë arsye, modernizimi dhe transformimi i vazhdueshëm i FA-ve përbëjnë një prioritet strategjik.

Ky proces përfshin pajisjen me teknologji dhe sisteme moderne, zhvillimin profesional të personelit, pjesëmarrjen në stërvitje të përbashkëta me vendet aleate dhe zbatimin e procedurave të standardizuara operative. Këto masa rrisin ndërveprueshmërinë (interoperabilitetin), duke bërë të mundur që forcat shqiptare të bashkëpunojnë në mënyrë efektive me forcat e vendeve të tjera anëtare të NATO-s dhe partnerëve ndërkombëtarë.

Përmes harmonizimit të doktrinave, metodave të planifikimit dhe sistemeve të komandimit e kontrollit, FA-të sigurojnë përmbushjen e detyrimeve që burojnë nga anëtarësia në NATO dhe kontribuojnë në sigurinë kolektive të Aleancës.

Pjesëmarrja në Operacione Ndërkombëtare

Pjesëmarrja e Forcave të Armatosura shqiptare në misionet dhe operacione ndërkombëtare është një nga elementët kryesorë të politikës së sigurisë dhe mbrojtjes së vendit. Shqipëria ka kontribuar në misionet të drejtuara nga NATO, Bashkimi Evropian dhe Organizata e Kombeve të Bashkuara (OKB), duke ofruar personel ushtarak, ekspertizë dhe kapacitete të ndryshme operacionale.

Këto misionet synojnë ruajtjen e paqes, stabilitetit dhe sigurisë ndërkombëtare, si dhe mbështetjen e vendeve që përballen me konflikte, kriza humanitare apo kërcënime të tjera ndaj sigurisë. Përmes pjesëmarrjes aktive, Shqipëria demonstroi angazhimin e saj si aleat dhe partner i besueshëm në komunitetin ndërkombëtar.

Njëkohësisht, personeli ushtarak shqiptar përfiton përvojë të vlefshme profesionale, njohje me teknologji dhe procedura moderne, si dhe aftësi të avancuara operacionale. Kjo përvojë kontribuon drejtpërdrejt në rritjen e kapaciteteve të Forcave të Armatosura dhe në përmirësimin e gatishmërisë së tyre për përballimin e sfidave të sigurisë në nivel kombëtar dhe ndërkombëtar.

Teknologjia po transformon logjistikën ushtarake

Ashtu si çdo fushë tjetër, edhe logjistika po përjeton një transformim të thellë teknologjik.

Doktrina e shëh si të një rëndësie të veçantë integrimin e teknologjive moderne si sistemet RFID, dronët logjistikë, intelijenca artificiale dhe (IoT) **Internet of Things**.

Këto teknologji mundësojnë monitorimin në kohë reale të furnizimeve, optimizimin e proceseve dhe përmirësimin e vendimmarrjes.

Një rol të rëndësishëm luajnë edhe sistemet ERP (Enterprise Resource Planning), të cilat integrojnë menaxhimin e furnizimeve, magazinave, transportit, mirëmbajtjes dhe financave në një platformë të vetme digjitale.

Falë këtyre sistemeve, komandat dhe strukturat logjistike mund të disponojnë informacion të saktë dhe të përditësuar në kohë reale, duke rritur transparencën dhe efektivitetin operacional.

Logjistika si një nga faktorët strategjik të sigurisë kombëtare

Në konceptin modern të mbrojtjes, logjistika nuk konsiderohet më një funksion dytësor apo thjesht mbështetës.

Ajo është shndërruar në një faktor strategjik që ndikon drejtpërdrejt në gatishmërinë, qëndrueshmërinë dhe aftësinë reaguese të Forcave të Armatosura.

Një ushtri mund të ketë personel të trajnuar dhe pajisje moderne, por pa një sistem logjistik efikas nuk mund të ruajë kapacitetin për të vepruar me sukses në terren.

Prandaj, Doktrina Logjistike mbetet një nga instrumentet më të rëndësishme për garantimin e funksionimit të Forcave të Armatosura dhe për forcimin e sigurisë kombëtare. Në një botë ku sfidat e sigurisë po ndryshojnë vazhdimisht, aftësia për të furnizuar, transportuar dhe mbështetur forcat në çdo kohë dhe në çdo rrethanë është po aq e rëndësishme sa vetë fuqia luftarake.

ZEMRA E MBROJTJES: KONTRIBUTI I GRAVE NË FORCAT E ARMATOSURA

Gratë Ushtarake Shqiptare: Forca e heshtur që shkroi historinë

Nga trimëreshat e epokave tek oficeret e Forcave të Armatosura moderne

Nëse do të mund të rreshtoheshin në një formacion të vetëm emrat e grave dhe vajzave shqiptare që gjatë shekujve kanë luftuar, kanë shërbyer me uniformë, kanë mbajtur armën në dorë apo kanë kontribuar në mbrojtjen e atdheut, do të formohej një ushtri e tërë. Një ushtri e veçantë, e përbërë nga trimëresha, patriotë, nëna, motra dhe vajza që kanë ditur të bashkojnë mençurinë me guximin, përkushtimin me sakrificën dhe dashurinë për familjen me dashurinë për atdheun.

Historia shqiptare nuk mund të kuptohet plotësisht pa rolin e gruas. Në kohë lufte apo paqeje, në periudha pushtimesh apo ndërtimi shteti, gruaja shqiptare ka qenë gjithmonë pjesë e përpjekjeve kombëtare. Ajo ka edukuar breza të tërë me ndjenjën e atdhedashurisë, por në shumë raste ka qenë edhe vetë në vijën e parë të përballjes.

Nga Nora e Kelmendit, Shote Galica, Marigo Posio e deri te qindra partizane, sanitare, ndërlidhëse e luftëtare të Luftës Nacionalçlirimtare, figura e gruas shqiptare është gdhendur në kujtesën kombëtare si simbol i vendosmërisë dhe i sakrificës.

Por historia nuk përfundon me luftërat e së kaluarës. Ajo vazhdon edhe në kohët moderne, në institucionet ushtarake të shtetit shqiptar, ku mijëra gra dhe vajza kanë veshur uniformën ushtarake, duke dëshmuar profesionalizëm, disiplinë dhe përkushtim.

Gruaja dhe uniforma, një rrugëtim i fituar me meritë

Për shumë kohë, profesioni ushtarak konsiderohej një fushë kryesisht mashkullore. Megjithatë, gratë shqiptare arritën të dëshmojnë se aftësia, intelijenca dhe përgjegjshmëria nuk kanë gjini.

Ato u bënë oficerë, pedagogë ushtarake, specialiste financash, mjeke ushtarake, inxhinierë, juriste dhe drejtuese strukturash të rëndësishme të mbrojtjes.

Rruga nuk ka qenë gjithmonë e lehtë. Përveç përgjegjësiwe profesionale, ato kanë mbajtur mbi supe edhe detyrimet familjare, duke arritur të krijojnë një ekuilibër të admirueshëm ndërmjet jetës personale dhe karrierës ushtarake.

Sot, prania e grave në Forcat e Armatosura shqiptare përbën një tregues të qartë të zhvillimit demokratik dhe të standardeve euroatlantike që ka përqafuar vendi ynë.

Nuk është rastësi që Shqipëria ka pasur ministre të Mbrojtjes, gjenerale dhe drejtuese të niveleve të larta ushtarake. Kjo është dëshmi e një tradite që e ka vlerësuar kontributin e gruas jo si përjashtim, por si pjesë të natyrshme të zhvillimit institucional.

Nadire (Dirka) Xhakolli, një jetë në shërbim të profesionit dhe familjes

Mes qindra grave ushtarake shqiptare që kanë kontribuar në Forcat e Armatosura, një vend të veçantë zë edhe Nadire (Dirka) Xhakolli.

Historia e saj përfaqëson historinë e një brezi vajzash shqiptare që vendosën t'i kushtoheshin profesionit ushtarak me seriozitet dhe pasion.

E lindur në qytetin e Vlorës, më 10 mars 1956, Dirka u dallua që në vitet e shkollimit për rezultatet e mira dhe përkushtimin ndaj dijes. Pas përfundimit të arsimit të mesëm, ajo zgjodhi një rrugë jo të zakonshme për kohën, studimet ushtarake.

Në shtator të vitit 1979 filloi studimet në Shkollën e Lartë të Bashkuar të Oficerëve, në degën e Financës. Ishte një periudhë që kërkonte disiplinë, sakrificë dhe vullnet të fortë. Ajo arriti t'i përfundonte studimet me rezultate të mira dhe në korrik të vitit 1983 u diplomua oficerë aktive e Forcave të Armatosura.

Karriera e saj ushtarake filloi në Shkollën e Instruksionit të Bazës së Furnizimit të Ushtrisë në Elbasan. Më pas vazhdoi si pedagogë finance, duke kontribuar në formimin profesional të

brezave të rinj të kuadrove ushtarake.

Në vitet që pasuan, ajo mbajti detyra të rëndësishme në strukturat financiare të Forcave të Armatosura, duke shërbyer si shefe finance në njësinë Kundërajrore, në Brigadën e Tankeve dhe më vonë në Bazën e Furnizimit të Ushtrisë në Tiranë.

Në çdo detyrë që iu besua, ajo u dallua për korrektesë, profesionalizëm dhe përgjegjësi.

Një histori dashurie me uniformë

Jeta e Nadire Xhakollit lidhet ngushtë edhe me historinë e bashkëshortit të saj, Astrit Xhakolli.

Të dy u njohën gjatë viteve të studimit në Shkollën e Lartë të Bashkuar të Oficerëve. Astriti, përveçse student ushtarak, ishte edhe futbollist i njohur i ekipit “Partizani”.

Miqësia e tyre u shndërrua në dashuri dhe më pas në një martesë të qëndrueshme që do të zgjaste gjatë gjithë karrierës ushtarake.

Ata përfaqësonin modelin e çiftit të ri ushtarak shqiptar, të lidhur jo vetëm nga ndjenjat familjare, por edhe nga profesioni i përbashkët dhe përkushtimi ndaj detyrës.

Kjo histori tërhoqi vëmendjen edhe të Kinostudios “Shqipëria e Re”, e cila realizoi një dokumentar kushtuar jetës dhe punës së çiftit të ri të oficerëve. Dokumentari u prit me interes nga publiku dhe u vlerësua si një pasqyrim i denjë i figurës së ushtarakut të ri shqiptar.

Nga Shqipëria në Shtetet e Bashkuara të Amerikës

Pas përfundimit të karrierës aktive ushtarake, familja Xhakolli emigroi në Shtetet e Bashkuara të Amerikës.

Edhe në një realitet krejtësisht të ri, Dirka dëshmoi aftësitë dhe përgatitjen e saj profesionale. Ajo u integrua me sukses në jetën ekonomike dhe shoqërore amerikane, duke punuar për disa vite në fushën e financës dhe kontabilitetit.

Ky sukses dëshmoi se formimi profesional dhe disiplina e fituar gjatë viteve të shërbimit ushtarak mbeten vlera të qëndrueshme, të vlefshme në çdo vend dhe në çdo rrethanë.

Një trashëgimi që meriton nderim

Historia e Nadire (Dirka) Xhakollit është vetëm një nga qindra historitë e grave shqiptare që kanë shërbyer me

uniformë. Ajo përfaqëson një brez grash që punuan me përkushtim, larg vëmendjes së publikut, por që kontribuan ndjeshëm në forcimin e institucioneve të mbrojtjes dhe në edukimin profesional të brezave të rinj. Sot, kur Forcat e Armatosura shqiptare janë pjesë e Aleancës së Atlantikut të Veriut dhe veprojnë sipas standardeve moderne të NATO-s, roli i grave ushtarake mbetet më i rëndësishëm se kurrë. Ato janë dëshmi e zhvillimit të shoqërisë shqiptare, e emancipimit të saj dhe e aftësisë për të vlerësuar meritën pa dallim gjinie.

Në historinë e Shqipërisë, gruaja ushtarake nuk është thjesht një pjesëmarrëse. Ajo është një ndërtuese e heshtur e shtetit, një mbrojtëse e vlerave kombëtare dhe një shembull frymëzimi për brezat që vijnë. Prandaj, nderimi i figurës së saj nuk është vetëm respekt për të kaluarën. Është detyrim ndaj historisë dhe investim për të ardhmen.

Në emër të Shtypit Ushtarak, shprehim mirënjohjen dhe falënderimin më të sinqertë për të gjitha gratë që, me përkushtim, profesionalizëm dhe sakrificë, kanë kontribuar ndër vite në radhët e Forcave të Armatosura.

Angazhimi juaj i palodhur, guximi, integriteti dhe shërbimi ndaj atdheut kanë qenë dhe mbeten një shembull frymëzimi për brezat e sotëm dhe të ardhshëm. Ju keni dëshmuar se forca, vendosmëria dhe përkushtimi nuk njohin kufij, duke dhënë një kontribut të çmuar në forcimin e sigurisë, paqes dhe vlerave të institucionit ushtarak.

Ju falënderojmë për çdo vit shërbimi, për çdo sfidë të përballuar dhe për çdo arritje që ka lartësuar emrin e Forcave të Armatosura. Respekti dhe vlerësimi ynë për ju është i pakufishëm.

Me mirënjohje dhe respekt të veçantë!

Nga fushëbetejat e Indonezisë deri në mbrojtjen e Durrësit, historia e njeriut që sot frymëzon brezat e rinj të nënoficerëve shqiptarë

Në zemër të Akademisë së Nënoficerëve të Forcave të Armatosura të Republikës së Shqipërisë qëndron një emër që tejkalon kufijtë e një institucioni arsimor ushtarak. Emri “Thomson” nuk është vetëm një homazh historik. Ai përfaqëson një model lidërshipi, profesionalizmi, guximi dhe përkushtimi ndaj detyrës deri në sakrificën supreme.

Sot, qindra nënoficerë shqiptarë formohen nën emrin e kolonel Lodewijk Willem Johan Karel Thomson, oficerit holandez që një shekull më parë zgjodhi të qëndronte në krah të shtetit shqiptar në momentet më të vështira të ekzistencës së tij.

Historia e tij është historia e një ushtaraku profesionist që nuk u gjykua nga origjina apo kombësia, por nga vlerat që mbrojt në fushën e betejës.

Nga një familje ushtarake drejt akademisë mbretërore

Lodewijk Willem Johan Karel Thomson lindi më 11 qershor 1869, në Voorschoten të Holandës, në një familje me tradita të spikatura ushtarake. Që në fëmijëri u edukua me disiplinën, ndjenjën e detyrës dhe respektin për uniformën. Gjyshi i tij kishte luftuar në betejën legjendare të Vaterlosë, ndërsa babai shërbente si mjek ushtarak në marinën mbretërore holandeze. Talenti dhe përkushtimi i tij u shfaqën herët.

Në vitin 1883 ai hyri në Akademinë Mbretërore Ushtarake të Bredës, një nga institucionet më prestigjioze të kohës. Brenda pak vitesh mori gradat e para ushtarake, duke u dalluar si oficer me potencial të jashtëzakonshëm. Karriera e tij do ta çonte shumë shpejt larg Europës.

Pagëzimi me zjarrin në kolonitë holandeze

Në fund të shekullit XIX, Thomson u dërgua në Indonezinë e sotme, atëherë pjesë e Perandorisë Koloniale Holandeze. Atje përjetoi luftimet e para të vërteta dhe fitoi reputacion si oficer i guximshëm dhe vendimmarrës.

Në operacionet kundër kryengritësve të Teuku Omarit tregoi aftësi të jashtëzakonshme drejtuese, duke fituar dekoratën më të lartë ushtarake të Mbretërisë së Holandës, “Militaire Willems-Orde”. Ishte një nder që pak ushtarakë e arrinin gjatë jetës. Por Thomson nuk ishte thjesht një luftëtar. Ai ishte një mendje kritike. Përvoja në fushëbetejë e bëri të kuptonte se fitoret nuk sigurohen vetëm me armë, por edhe me organizim, trajnim dhe reformim të strukturave ushtarake.

Oficeri që nuk kishte frikë të sfidonte sistemin

Pas kthimit në Holandë, Thomson nisi të shprehte hapur mendimet e tij mbi mënyrën se si po drejtohej ushtria. Ai kritikoi mangësitë organizative dhe kërkoi reforma moderne. Qëndrimet e tij shpesh e vendosën përballë eprorëve.

Në një periudhë kur bindja ndaj hierarkisë konsiderohej e shenjtë, Thomson guxoi të mendonte ndryshe. Përplasjet me strukturat e larta të ushtrisë e shtynë përkohësisht drejt politikës, ku shërbeu si deputet në Parlamentin Holandez. Megjithatë, uniforma mbeti pasioni i tij më i madh.

Kur iu dha mundësia të rikthehej në shërbim aktiv, ai nuk hezitoi.

Shqipëria, një mision që u kthye në ideal

Në fund të vitit 1912, Thomson mbërriti për herë të parë në Shqipëri si vëzhgues ushtarak gjatë Luftës së Parë Ballkanike. Ishte një vend i sapodalë nga shekujt e sundimit osman, i rrethuar nga sfida, konflikte dhe pasiguri.

THOMSON – HOLANDEZI QË RA PËR SHQIPËRINË

Historia e oficerit, simbol i lidërshipit ushtarak shqiptar

Arkitekti i xhandarmërisë shqiptare

Puna e tij në Shqipëri ishte intensive. Në një kohë kur vendi përballej me tensione të brendshme dhe ndërhyrje të jashtme, Thomson arriti të organizonte dhe trajnonte një forcë xhandarmërie me qindra vullnetarë. Disiplina, profesionalizmi dhe besnikëria ndaj shtetit ishin parimet mbi të cilat ai ndërtoi këtë strukturë.

Kolegët e përshkruanin si një drejtues të vendosur, të drejtë dhe shembull personal për vartësit. **Ai nuk kërkonte asgjë nga ushtarët e tij që nuk ishte i gatshëm ta bënte vetë.** Ky mbetet edhe sot një nga parimet themelore të lidërshipit ushtarak modern.

Beteja e Durrësit

Qershori i vitit 1914 do ta vinte Thomson përballë provës më të madhe. Kryengritja e Shqipërisë së Mesme kërcënonte seriozisht stabilitetin e shtetit të ri shqiptar. Durrësi, kryeqyteti i asaj kohe, u gjend nën rrezik të drejtpërdrejtë. Më 15 qershor, mijëra kryengritës sulmuan qytetin nga disa drejtime. Përballë tyre qëndronin pak qindra xhandarë dhe vullnetarë.

Në vend që të drejtonte nga prapavija, Thomson zgjodhi të ishte në vijën e parë. Si çdo komandant që besonte se shembulli personal është arma më e fuqishme e liderit. Në orët e para të mëngjesit, ndërsa drejtonte kundërsulmin, ai u godit nga një plumb në krahator. **Ra në fushën e betejës, por jo para se të jepte urdhrin e fundit për vazhdimin e luftimit.** Ai vdiq siç kishte jetuar: në krye të detyrës.

Një emër që mbijetoi përtej kohës

Kanë kaluar më shumë se njëqind vjet nga ajo ditë qershori. Shumë ngjarje kanë ndryshuar, shumë breza janë ndërruar, por emri i Thomson-it vazhdon të jetojë në historinë ushtarake shqiptare. Ai nuk ishte shqiptar nga lindja. Por historia e kujton si një mik të madh të Shqipërisë. Shkrimtari dhe studiuesi Skënder Luarasi do të shkruante: **“E deshi Shqipërinë tonë si Holandën vetë. Më të madhen sakrificë që mund të bënte, ia bëri kombit tonë”.** Kjo është arsyeja pse emri i tij qëndron sot në hyrje të Akademisë së Nënoficerëve.

Trashëgimia që vazhdon

Akademia e Nënoficerëve “Thomson” është sot fidanishtja ku përgatiten drejtuesit e rinj të Forcave të Armatosura. Ajo nuk formon vetëm specialistë ushtarakë. Ajo formon karaktere. Formon liderë që kuptojnë përgjegjësinë e komandimit, rëndësinë e disiplinës dhe vlerën e sakrificës. Pikërisht ato virtyte që mishëroi kolonel Thomson gjatë gjithë jetës së tij.

Për çdo kursant që kalon pragun e akademisë, emri “Thomson” nuk është thjesht një tabelë mbi godinë. Është një kujtesë se lidërshipi nuk matet me gradën që mban mbi supe, por me shembullin që lë pas. Dhe në këtë aspekt, kolonel Lodewijk Willem Johan Karel Thomson mbetet një nga figurat më frymëzuese të historisë ushtarake shqiptare.

Por ishte rikthimi i tij në vitin 1913, që do të ndryshonte përgjithmonë historinë e jetës së tij. Si pjesë e Misionit Ushtarak Holandez, i ngarkuar nga Fuqitë e Mëdha për organizimin e strukturave të sigurisë shqiptare, Thomson nisi punën për krijimin e një force moderne xhandarmërie. Ai kuptoi se Shqipëria kishte nevojë jo vetëm për armë dhe uniforma, por për drejtues të aftë, profesionistë dhe të përgatitur. Në shumë mënyra, vizioni i tij për forcën e organizuar ushtarake përkon me misionin që Akademia “Thomson” realizon sot.

Prof. Asoc. Dr. BERNARD ZOTAJ

Lidhja Shqiptare e Prizrenit: Strategjia Ushtarake dhe Organizimi i Mbrojtjes Kombëtare

Strategjia ushtarake e lidhjes

Lidhja Shqiptare e Prizrenit u themelua dhe veproi prej 10 qershorit të vitit 1879 deri më 30 prill të vitit 1881, në periudhën e krizës që kishte përfshirë Lindjen. Lidhja Shqiptare e Prizrenit mëshiroi në të njëjtën kohë edhe vetë lëvizjen kombëtare që zhvilloi populli shqiptar për të realizuar programin e Rilindjes Kombëtare.

Në përputhje me strategjinë politike, si qëllim kryesor të luftës, Lidhja përcaktoi mbrojtjen e tërësisë territoriale dhe thyerjen e çdo agresioni të mundshëm nga jashtë. Nisur nga ky qëllim, lidhja përcaktoi edhe konceptin strategjik, thelbin e të cilit e përbënte kryesisht karakteri mbrojtës i luftës, por pa hequr dorë nga lufta për çlirimin dhe rimarrjen e territoreve të pushtuara nga Mali i Zi dhe Serbia gjatë viteve 1877-1878. Në këtë kuadër ajo formuloi edhe strategjinë e saj ushtarake, objektivat kryesorë të së cilës ishin: organizimi dhe kompletimi i ushtrisë vullnetare; pajisja dhe armatimi i saj; hartimi i planeve për mbrojtjen e territoreve si dhe të kundërmësymjes për çlirimin dhe rimarrjen e territoreve të pushtuara; organizimi i prapavijës dhe zgjidhja e problemeve të drejtimit etj.

Në kërkesat e saj për mobilizimin e burimeve njerëzore, lidhja synonte për një angazhim mbarëkombëtar, baza kryesore e të cilit do të ishte vullnetarizmi i tyre. Kriteri bazë i mobilizimit mbështetej në traditën shumë shekullore “një luftëtar për shtëpi”, por në raste të situatave kritike dhe në krahinat kufitare shpesh gjente zbatim parimi “tre luftëtarë për shtëpi”. Forcat e Armatosura do të quheshin “Roja Kombëtare” dhe bazuar në regjistrimin e popullsisë të bërë nga Lidhja do të arrinte në 260.000 veta. Në varësi të situatës, koncepti për mobilizimin e popullsisë do të realizohej i pjesshëm dhe i përgjithshëm. Mobilizimi i pjesshëm do të bëhej për kompletimin e reparteve dhe njërive që do të përdorehin për mbrojtjen e zonave kufitare në rast mësymje të armikut. Mobilizimi përfshinte moshat 15-70 vjeç. Të mobilizuarit, grumbulloheshin në “Kampe Ushtarake”, në të cilat pas organizimit në reparte dhe njësi, i nënshtroheshin stërvitjes ushtarake. Qendra të tilla u krijuan në rajonet kufitare si në Ulqin, Shkodër, Plavë, Guci, Pejë, Novipazar, Gjakovë, Shkup etj.

Arkitektura ushtarake e Lidhjes Shqiptare të Prizrenit

Struktura e “Rojës Kombëtare” do të përbëhej nga pesë korpuse, prej tyre katër në Shqipërinë e Veriut dhe një në Shqipërinë e Jugut. Çdo korpus do të përbëhej nga disa brigada dhe në tërësi do të ishin forca këmbësorie. Në disa drejtime forcat e Lidhjes u përforcuan me artileri, mjete lundruese, ndërlidhje, shërbim të zbulimit, reparte shëtitëse dhe reparte të mbrojtjes së kalave. Në planet e Lidhjes kërkohej që në çdo batalion këmbësorie të formohej kompania kalorëse e cila do të përdorej për transport njerëzish dhe të materialeve luftarake.

Strukturat e mëdha ushtarake, korpusi dhe divizioni nuk konceptoheshin si njësi të përhershme. Ato qëndronin të grumbulluara për aq kohë sa vazhdonte kërcënimi për luftë. Karakteristikë është se strukturat dhe organikat luftarake ishin përcaktuar me detaje. Çdo njësi, repart e nënrepart kishte të përcaktuar strukturën vartëse, sasinë e luftëtarëve, strukturat mbështetëse, nivelin e gradave të drejtuesve etj. Sipas organikave të përgatitura çdo kompani do të kishte 100 luftëtarë; batalioni do të kishte katër kompani këmbësorie dhe një kompani kalorësie me efektiv të përgjithshëm 500 veta; një regjiment do të kishte katër batalione me efektiv të përgjithshëm 2000 veta; ndërsa brigada do të kishte 4000 veta. Në raste situatash të ngutshme strukturat mund të redukttoheshin, kështu batalioni mund të kishte 3000 veta, regjimenti rreth 1200 veta dhe brigada rreth 250 veta. Sipas përllogaritjeve të Lidhjes “Roja Kombëtare” do të kishte 380 batalione në Shqipërinë e Veriut dhe 100 batalione në Shqipërinë e Jugut. Në pikëpamje të përdorimit të forcave sipas nevojave për përballimin e kundërshtarit, lidhja ngriti një sistem të admirueshëm gatishmërie, i cili përfshinte forcat e ruajtjes, zbulimit, sigurimit, të përballimit të agresionit etj.

Në varësi të veprimeve të kundërshtarit, të kohës së nevojshme për futje në luftim, largësisë së rajoneve të mobilizimit, forcat e gatishmërisë ndaheshin: të radhës së parë, të dytë dhe të

tretë. Forca të radhës së parë ishin repartet kufitare, të ruajtjes dhe të zbulimit, të cilat zakonisht formoheshin nga vullnetarët e popullsisë kufitare. Detyra kryesore e këtyre reparteve ishte vrojtimi, zbulimi dhe pengimi i kundërshtarit. Forca të radhës së dytë ishin forcat që formonin njësitë kryesore për mbrojtje. Ato formoheshin nga vullnetarë, nga popullsi në thellësi të territorit të vendit dhe organizonin mbrojtjen për të përballuar mësymjen e armikut. Forca të radhës së tretë ishin forcat e rezervës strategjike dhe dilnin nga viset e thella të vendit. Detyra kryesore e tyre ishte përforcimi i mbrojtjes dhe dhënia e kundërgoditjeve dhe kundërmësymjes. Në planin e lidhjes, forcat e Shqipërisë së Mesme ku bënin pjesë popullsia e Matit, Krujës, Tiranës, Durrësit dhe Elbasanit përbënin rezervat strategjike të Lidhjes dhe do të përdorehin për në përforcimin e mbrojtjes në drejtim të Shkodrës si dhe do të merrnin pjesë në kundërmësymjen për të rimarrë territoret e pushtuara nga Mali i Zi.

Drejtimet kryesore strategjike

Për realizimin e objektivave ushtarake, Lidhja formuloi edhe “Planet Strategjike”, qëllimet e të cilave shprehen qartë në urdhëresën ushtarake të saj të 18 qershorit 1878 ku parashikonte: “....ndarje pune për mbrojtjen e trojeve të Shqipërisë prej veriut deri në jug, ndihmën ushtarake të shoqishoqme”. Në planet strategjike jepen udhëzime për organizimin e mbrojtjes me drejtime të përcaktuara strategjike. Drejtimet kryesore strategjike u vlerësuan ai kundër Malit të Zi dhe Serbisë e më pas vinte ai Greqisë. Në këtë kuadër ishte parashikuar edhe ndarja e përgjegjësive dhe detyrave operacionale të strukturave ushtarake që kishte Lidhja. Kështu Korpusi i Kosovës, i cili parashikohej të arrinte 70.000 veta duhej të mbronte një front prej 250 km. Detyra kryesore e tij ishte përballimi i mësymjes Serbe, si dhe kalimi në kundërmësymje për marrjen e territoreve të pushtuara nga serbët para vitit 1878. Korpusi i Shkodrës, i cili parashikohej të arrinte 60.000 veta duhej të mbronte një front prej 200 km. Detyra kryesore e tij ishte përballimi i mësymjes malazeze, si dhe kalimi në kundërmësymje për marrjen e territoreve të pushtuara të tyre. Korpusi i Shkupit, i cili parashikohej të arrinte 40.000 veta duhej të mbronte një front prej 40 km. Detyra kryesore e tij ishte mbrojtja në drejtim të Bullgarisë. Ky korpus ishte

parashikuar të përforconte Korpusin e Kosovës për mbrojtje si dhe gjatë pjesëmarrjes në kundërmësymje. Korpusi i Shqipërisë së Jugut, i cili parashikohej të arrinte 70.000 veta, detyrë kryesore të tij kishte përballimin e agresionit grek. E veçanta ishte se mbrojtja në këtë drejtim parashikohej me sektorë të veçantë. Korpusi i Novipazarit, i cili parashikohej të arrinte 20.000 veta, do të shërbente si forcë plotësuese e Korpusit të Kosovës dhe atij të Shkodrës dhe nuk kishte front të veçantë mbrojtje.

Vlerësimi real i terrenit, veçanërisht i viseve kufitare shqiptare ku pjesën dërmuese të tij e përbënte terreni i thyer malor, bëri që organizimi i mbrojtjes të bëhet me drejtime, duke mbuluar rrugëkalimet dhe luginat kryesore. Kjo bëri që fronti i vendosjes për mbrojtje të zvogëlohej dhe njëkohësisht krijonte mundësi të kursimit të forcave të cilat mund të përdorehin në drejtime të tjera. Në kuadër të parashikimit të kalimit në kundërmësymje veçanërisht në drejtim të Malit të Zi dhe Serbisë Lidhja parashikoi jo vetëm sasinë e forcave pjesëmarrëse, por edhe masat që do të shoqëronin këto operacione si mbështetja dhe sigurimi i prapavijës materialo-teknike, kryerja e manovrës së forcave, organizimi i bashkëveprimit midis njësive të mëdha etj.

Lidhja Shqiptare e Prizrenit ishte në të njëjtën kohë një lëvizje kombëtare e mbarë shqiptarëve, të cilët kudo që u ndodhën, në qytet apo në fshat, në malësi apo në fushë, në atdhe apo në mërgim, luftuan për të realizuar programin e saj, pavarësisht nëse bënin pjesë në hallkat e saj organizative. Veprimtarinë e saj tre vjeçare, Lidhja Shqiptare e Prizrenit e zhvilloi në rrethana politike të brendshme dhe të jashtme më të ndërlukuara se ato të lëvizjeve antiosmane të shekujve të kaluar. Këtë radhë shqiptarët patën kundër tyre jo vetëm Perandorinë e Gjysmëhënës, jo vetëm qarqet feudale dhe klerikale sulltaniste, por edhe reaksionin ndërkombëtar, të gjitha Fuqitë e Mëdha që diktonin fatin e popujve të vegjël së bashku me monarkitë fqinje ballkanike. Madhështia e Lidhjes Shqiptare të Prizrenit qëndron në faktin se duke vepruar në kushtet e zgjidhjes shekullore të huaj ajo u lëshoi sfidë të gjithë armiqve të Shqipërisë. Madhështia e saj qëndron në udhëheqjen e lëvizjes kombëtare për autonominë e Shqipërisë në mënyrë të shkallëzuar por gjithnjë në rritje, derisa arriti në momentin e saj kulmor, të formonte qeverinë e përkohshme shqiptare dhe të hynte në luftë të armatosur me Portën e Lartë

BEUNI, BAZA HISTORIKE E NISJES SË LUFTËS SË VLORËS DHE SIMBOLI VENDOSMËRISË KOMBËTARE

PROF. ASOC. DR. ZAHO GOLEMI

Në 106-vjetorin e Kuvendit të Beunit dhe të fillimit të Luftës Kombëtare të Vlorës

Në historinë e popullit shqiptar ka vende që natyra i ka bekuar me bukuri, por historia i ka shenjtëruar me sakrificë. Një prej tyre është Beuni, pllaja e njohur mbi fshatin Vajzë, në zemër të Labërisë, e cila më 3 qershor 1920 u bë dëshmitare e një prej momenteve më vendimtare të historisë sonë kombëtare. Pikërisht aty, në atë hapësirë të gjerë malore, u mbledhën burrat e Labërisë, Vlorës dhe trevave të tjera shqiptare për të marrë vendimin që do të ndryshonte fatin e vendit: fillimin e luftës për çlirimin e Vlorës dhe mbrojtjen e pavarësisë së Shqipërisë.

Në kuadër të 106-vjetorit të këtyre ngjarjeve madhore, kujtesa kombëtare rikthehet te Beuni, jo vetëm si një vend me bukuri të rrallë natyrore, por si një monument i gjallë i historisë ushtarake shqiptare, ku u bashkuan urtësia, besa, organizimi dhe vendosmëria për liri.

Shqipëria përballë rrezikut të copëtimit

Pas përfundimit të Luftës së Parë Botërore, shteti shqiptar ndodhej në një nga momentet më të vështira të ekzistencës së tij. Fuqitë e Mëdha po diskutonin ndarjen e territoreve shqiptare, ndërsa Italia synonte të konsolidonte kontrollin mbi Vlorën dhe zonat përreth, duke u mbështetur në marrëveshjet e fshehta të kohës.

Në këtë situatë të rrezikshme, Kongresi i Lushnjës i dha vendit një qeveri kombëtare dhe një drejtim të ri politik. Por diplomacia duhej mbështetur edhe nga vendosmëria e popullit për të mbrojtur me armë pavarësinë e fituar. Në Vlorë dhe në krahinat përreth filluan përgatitjet për rezistencë të armatosur, ndërsa Komiteti “Mbrojtja Kombëtare” u shndërrua në qendrën e organizimit të luftës.

Në këtë klimë historike, Beuni mori një rol të jashtëzakonshëm.

Kuvendi i Beunit, Kuvendi i Besës dhe i Luftës

Më 3 qershor 1920, në pllajën e Beunit, nën kreshtat e malit Tartar, u mbledhën përfaqësuesit e krahinave të Vlorës, Labërisë dhe më gjerë. Nën drejtimin e Osman Haxhiut, u zhvillua një nga kuvendet më të rëndësishme të historisë shqiptare.

Në Beun nuk u mbledhën thjesht luftëtarë. Aty u

mbledhën drejtues popullorë, prijës çetash, patriotë dhe përfaqësues të urtësisë shqiptare. Fjala kishte peshën e ligjit moral, ndërsa besa shqiptare ishte garancia e vendimeve që do të merreshin.

Në këtë kuvend historik u vendos njëzëri që pushtuesi italian të largohej nga trojet shqiptare dhe, në rast refuzimi, të fillonte lufta e përgjithshme popullore.

Po atë ditë u miratua edhe ultimatumit drejtuar komandantit të forcave italiane në Shqipëri, gjeneralit Settimio Piacentini. Në të kërkohej largimi i menjëhershëm i forcave italiane nga Vlora, Tepelena dhe Himara.

Dorëzimi i ultimatumit iu besua Mehmet Selim Shahajt nga Mallkeqi, i shoqëruar nga Halim Laze dhe Adem Aliko. Ishte një akt guximi i jashtëzakonshëm, që simbolizonte vendosmërinë e shqiptarëve për të mos pranuar më asnjë formë pushtimi.

Beuni, Baza e Nisjes së Luftës

Në terminologjinë moderne ushtarake, Beuni përmbush të gjitha karakteristikat e një baze nisjeje operacionale.

Pozicioni dominues, mundësia e kontrollit të terrenit, siguria natyrore dhe hapësirat për grumbullimin e forcave e bënë atë vendin ideal për organizimin e operacionit luftarak.

Aty u mbledhën rreth 4800 luftëtarë vullnetarë. Aty u përcaktuan objektivat, drejtimet e veprimit, mënyrat e bashkëpunimit ndërmjet çetave dhe sinjalet e fillimit të sulmit.

Në aspektin e artit ushtarak, Beuni përfaqëson një shembull të organizimit popullor të luftës, ku planifikimi, koordinimi dhe bashkëveprimi u realizuan me një nivel të admirueshëm për kushtet e kohës.

Nga kjo bazë historike u nisën forcat që do të sulmonin garnizonet italiane në Kotë, Gjorm, Drashovicë, Kaninë, Llogora dhe në drejtim të qytetit të Vlorës.

Lufta që shpëtoi Shqipërinë

Mbrëmjen e 5 qershorit 1920 përfundoi afati i ultimatumit. Italia refuzoi kërkesat shqiptare.

Natën e 5 për 6 qershor, krisi pushka në të gjithë frontin. Lufta e Vlorës kishte filluar.

Përballë rreth 20 mijë ushtarëve italianë, të mbështetur nga artileria, aviacioni dhe flota detare, shqiptarët hodhën në luftë forcat e tyre vullnetare, të organizuara në 89 çeta.

Betejat e Kotës, Gjormit, Drashovicës, Tepelenës dhe të shumë pikave të tjera u shndërruan në shembuj të heroizmit dhe sakrificës shqiptare.

Në Kotë u shënua një nga fitoret më të rëndësishme të kryengritësve, ku forcat italiane pësuan humbje të mëdha dhe u zunë qindra robër lufte.

Pas tre muajsh luftimesh të ashpra, qeveria italiane u detyrua të pranonte tërheqjen nga Vlora. Më 2 gusht 1920 u nënshkrua Protokoll i Shqiptaro-Italian, ndërsa më 3 shtator 1920 Vlora festoi çlirimin e saj.

Fitorja e Luftës së Vlorës i dha fund planeve për copëtimin e Shqipërisë dhe forcoi themelet e shtetit shqiptar të dalë nga Kongresi i Lushnjës.

Një memorial për historinë dhe brezat

Sot, pas më shumë se një shekulli, Beuni vazhdon të jetojë në kujtesën historike si vendi ku lindi vendimi për luftë dhe fitore.

Për këtë arsye, intelektualë, studiues, arkitektë dhe specialistë të ndryshëm kanë propozuar ngritjen e një memoriali monumental në këtë pllajë historike.

Memoriali synohet të simbolizojë bazën e nisjes së Luftës së Vlorës, duke përjetësuar emrat e drejtuesve, luftëtarëve dhe organizatorëve të saj. Ai do të shërbente jo vetëm si një vepër përkujtimore, por edhe si një qendër edukimi historik për brezat e rinj.

Nëpërmjet tij, Beuni do të marrë vendin që meriton në hartën e kujtesës kombëtare shqiptare.

Një amanet që duhet ruajtur

Lufta e Vlorës mbetet një nga fitoret më të mëdha të historisë shqiptare. Ajo dëshmoi se një popull i bashkuar, i udhëhequr nga ideali i lirisë, mund të triumfojë edhe përballë një fuqie shumë më të madhe ushtarake.

Ndërsa Beuni mbetet simboli i atij bashkimi. Ai është vendi ku fjala u bë vendim, besa u bë betim dhe betimi u shndërrua në fitore.

Në 106-vjetorin e Kuvendit të Beunit dhe të Luftës së Vlorës, kujtimi i atyre burrave dhe luftëtarëve që u mbledhën në atë pllajë historike mbetet një detyrim moral dhe kombëtar. Sepse aty, në Beun e Labërisë, u shkrua një nga kapitujt më të ndritur të historisë së shtetit shqiptar dhe u vulos me gjak e sakrificë e drejta e Shqipërisë për të qenë e lirë dhe sovrane.

Oficerët pjesëmarrës në Luftën e Vlorës, të dërguar nga qeveria e Tiranës, e kryesuar nga Sulejman Delvina, në pranverë-verën e vitit 1920 në Vlorë.

Nanoteknologjia që kontrollon gjithçka: Shpresa dhe frika e një bote të re

Nanoteknologjia është një nga fushat më intriguese të shkencës moderne. Ajo merret me manipulimin e materies në nivel atomik dhe molekular, duke hapur mundësi të pafundme për zhvillime që deri dje dukeshin fantazi shkencore. Nëse sot intelijenca artificiale shihet si revolucion i madh teknologjik, nanoteknologjia është një tjetër fuqi që pritet të ndryshojë rrënjësisht jetën e njeriut. Por, ndërsa mundësitë janë të jashtëzakonshme, rreziqet janë po aq të mëdha. Imagjinoni një botë ku miliarda robotë mikroskopikë kontrollojnë trupin tonë, mjedisin, ekonominë dhe madje edhe mendimet tona. Ky është vizioni i një të ardhmeje të mundshme – një e ardhme që ngjall shpresë, por edhe frikë.

Nanoteknologjia: Shkenca e të padukshmes

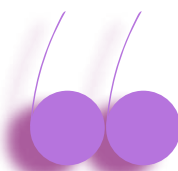
Nanoteknologjia operon në shkallën e nanometrit, një e miliarda e metrit. Në këtë nivel, atomet dhe molekulat mund të manipulohen për të krijuar materiale të reja, për të ndërtuar makina mikroskopike dhe për të ndërhyrë në proceset biologjike. Ajo është një fushë multidisiplinare që bashkon fizikën, kiminë, biologjinë dhe inxhinierinë. Përmes saj, mund të krijohen struktura të reja me veti të jashtëzakonshme, si metale më të forta se çeliku, materiale që vetë-riparohen, apo pajisje elektronike të padukshme. Ky potencial e bën nanoteknologjinë një nga fushat më të fuqishme të shekullit XXI.

Kontrolli i trupit të njeriut

Një nga fushat ku nanoteknologjia pritet të ketë ndikimin më të madh është mjekësia. Nanorobotët mund të udhëtojnë në gjak, të identifikojnë qelizat e sëmura dhe t'i shkatërrojnë pa dëmtuar indet e shëndetshme. Ata mund të riparojnë organet e dëmtuara, të rikonstruktojnë zemrën pas një infarkti, apo të rindërtojnë neuronet e dëmtuara pas një aksidenti. Në teori, nanoteknologjia mund të ngadalësojë procesin e plakjes duke riparuar dëmtimet qelizore në mënyrë të vazhdueshme, duke e zgjatur jetën e njeriut përtej kufijve që njohim sot. Por ky kontroll mbi trupin ngre pyetje të mëdha etike: kush do të ketë akses në këtë teknologji? A do të jetë një luks për të pasurit, apo një e drejtë universale për të gjithë?

Kontrolli i industrisë dhe ekonomisë

Nanoteknologjia mund të revolucionarizojë industrinë dhe ekonominë globale. Ajo mund të krijojë materiale të reja me efikasitet maksimal, duke eliminuar mbetjet dhe duke ulur kostot e prodhimit. Panele diellore të bazuara në struktura nano mund të prodhojnë energji të pastër me efikasitet shumë më të lartë se teknologjitë aktuale. Nëse çdo gjë mund të prodhohet me kosto minimale, ekonomia tradicionale mund të përmbysset. Mund të lindë një shoqëri e bollëkut, ku mungesat zhduken dhe produktet janë të disponueshme për të gjithë.

Nanoteknologjia nuk është vetëm shkencë, por edhe pushtet. Një qeveri që zotëron këtë teknologji mund të ketë fuqi absolute mbi qytetarët. Ajo mund të përdoret për survejim total, për manipulim biologjik, madje edhe për kontroll të mendimeve.

Por kjo mund të sjellë edhe destabilizim ekonomik, duke e bërë të pavlefshme paranë dhe duke ndryshuar rrënjësisht mënyrën se si funksionon tregu.

Kontrolli i mjedisit

Nanoteknologjia mund të bëhet mjete kryesor për shpëtimin e planetit. Nanorobotët mund të pastrojnë oqeanet nga plastika, të neutralizojnë ndotësit në ajër dhe ujë, dhe të rikthejnë biodiversitetin e humbur. Ata mund të riparojnë ekosistemet e dëmtuara dhe të ndihmojnë në rikthimin e ekuilibrave natyrorë. Por rreziku është i madh: nëse nanorobotët dalin jashtë kontrollit, ata mund të shkatërrojnë ekosistemet dhe të krijojnë katastrofa ekologjike. Një teknologji e tillë, e përdorur pa kujdes, mund të kthehet nga shpëtimtar në shkatërrues.

Kontrolli politik dhe shoqëror

Nanoteknologjia nuk është vetëm shkencë, por edhe pushtet. Një qeveri që zotëron këtë teknologji mund të ketë fuqi absolute mbi qytetarët. Ajo mund të përdoret për survejim total, për manipulim biologjik, madje edhe për kontroll të mendimeve. Në duart e korporatave, mund të kthehet në një monopol të frikshëm, ku vetëm pak kompani kontrollojnë jetën e miliarda njerëzve. Kjo ngre pyetjen: kush duhet ta kontrollojë këtë fuqi? A duhet të jetë e rregulluar nga ligje ndërkombëtare, apo e lënë në dorë të tregut? Historia na ka treguar se teknologjitë e fuqishme shpesh përdoren për dominim, dhe nanoteknologjia nuk bën përjashtim.

Etika dhe rreziqet

Nanoteknologjia sjell me vete rreziqe të mëdha. Një nga skenarët më të frikshëm është ai i njohur si “grey goo”, ku nanorobotët vetë-replikues konsumojnë gjithë materien e gjallë, duke shkatërruar planetin. Privatësia mund të zhduket, pasi nanoteknologjia mund të bëjë të pamundur fshehjen e informacionit personal. Pabarazia mund të thellohet, nëse vetëm disa vende ose kompani e zotërojnë këtë teknologji. Në këtë rast, diferenca mes të pasurve dhe të varfërve do të bëhet e pakapërcyeshme. Etika e përdorimit të nanoteknologjisë është një nga sfidat më të mëdha që njerëzimi duhet të përballojë.

Një e ardhme e mundshme

Nanoteknologjia mund të jetë shpëtimi i njerëzimit – duke zhdukur sëmundjet, duke pastruar planetin dhe duke sjellë një epokë të re prosperiteti. Por mund të jetë edhe mjete i fundit i kontrollit total, ku liria individuale zhduket. Pyetja nuk është nëse do të ndodhë, por si do ta menaxhojmë. A do të përdoret për të ndërtuar një shoqëri më të drejtë dhe më të shëndetshme, apo për të sunduar dhe kontrolluar? E ardhmja e njerëzimit do të varet nga zgjedhjet që bëjmë sot. Nanoteknologjia është një thikë me dy presa: mund të na shpëtojë ose të na shkatërrojë. Ajo është një fuqi e padukshme, por e pakufishme. Nëse sot kemi frikë nga intelijenca artificiale, nesër do të kemi frikë nga miliarda robotë mikroskopikë që mund të kontrollojnë gjithçka. **Dhe e ardhmja e njerëzimit do të varet nga një pyetje e thjeshtë: a do ta përdorim këtë fuqi për të ndërtuar, apo për të sunduar?**

Në dekadat e fundit, bota është përballur me sfida të mëdha që lidhen me ndryshimet klimatike, ndotjen e mjedisit dhe varësinë nga burimet fosile. Rritja e temperaturave globale, shkrirja e akullnajave, përmytjet dhe thatësitrat e shpeshta janë dëshmi të qarta se planeti po përjeton një krizë të thellë ekologjike. Në këtë kontekst, energjia e gjelbër nuk shihet më si një zgjedhje e lirë apo një luks i vendeve të zhvilluara, por si një domosdoshmëri për të gjitha shoqëritë. Ajo është kthyer në një strategji të përbashkët për të siguruar një të ardhme më të pastër, më të sigurt dhe më të qëndrueshme. Energjia e gjelbër, e prodhuar nga burime të rinovueshme si dielli, era, uji dhe biomasa, është një nga shtyllat kryesore të zhvillimit të qëndrueshëm, sepse redukton ndjeshëm emetimet e gazrave serrë, ul varësinë nga importet e karburanteve fosile dhe krijon mundësi të reja për zhvillim ekonomik e punësim.

Burimet dhe përfitimet e energjisë së gjelbër

Burimet e energjisë së gjelbër janë të larmishme dhe ofrojnë mundësi të mëdha për çdo vend, pavarësisht nga madhësia apo niveli i zhvillimit. Energjia diellore është një nga burimet më të përhapura, falë paneleve fotovoltaike që shfrytëzojnë rrezet e diellit për prodhimin e energjisë elektrike. Këto panele po bëhen gjithnjë e më të përballueshme dhe përdoren si në shtëpi, ashtu edhe në industri, duke ulur ndjeshëm kostot e energjisë. Energjia e erës, e prodhuar nga turbinat e vendosura kryesisht në zonat bregdetare apo kodrinore, është një burim i pastër dhe i fuqishëm, i cili po zë një vend të rëndësishëm në miksin energjetik të shumë vendeve. Hidrocentralet e vegjël, të cilët nuk dëmtojnë ekosistemet, ofrojnë energji të qëndrueshme dhe të besueshme, ndërsa biomasa dhe biogazi shndërrojnë mbetjet organike në energji, duke reduktuar ndotjen dhe duke krijuar cikle të mbyllura prodhimi. Përfitimet e energjisë së gjelbër janë të shumëfishta: ajo ul ndjeshëm ndotjen e mjedisit, redukton kostot afatgjata të prodhimit të energjisë, krijon vende të reja pune dhe rrit pavarësinë energjetike të vendeve, duke i bërë më pak të ndjeshme ndaj krizave globale.

Energjia e gjelbër si çështje sigurie kombëtare

Energjia nuk është thjesht një mall ekonomik, por një element sigurie kombëtare. Krizat e furnizimit me naftë dhe gaz, si ato që kanë ndodhur në dekadat e fundit, kanë treguar se vendet që varen nga importet janë më të ekspozuara ndaj presioneve gjeopolitike dhe më të brishta në kohë krizash. Një vend që nuk ka burime të brendshme energjie është i detyruar të ndjekë ritmin e tregjeve ndërkombëtare, shpesh duke paguar çmime të larta dhe duke u përballur me mungesa të papritura. Investimi në burime të brendshme të energjisë, të cilat janë të rinovueshme dhe të qëndrueshme, i bën vendet më të mbrojtura dhe më të pavarura. Për këtë arsye, energjia e gjelbër shihet si një strategji jo vetëm mjedisore, por edhe politike dhe ushtarake, sepse garanton stabilitetin e brendshëm dhe ul varësinë nga faktorë të jashtëm. Në këtë kuadër, energjia e gjelbër është një element i rëndësishëm i sigurisë kombëtare, sepse siguron furnizim të qëndrueshëm dhe të parashikueshëm, duke e bërë vendin më të fortë dhe më të pavarur.

Energjia e gjelbër në Shqipëri, një panoramë e gjerë

Shqipëria ka një traditë të hershme në prodhimin e energjisë së pastër, kryesisht falë hidrocentraleve të shumtë që furnizojnë vendin me energji elektrike. Në vitet e fundit, investimet në burime të tjera të rinovueshme si fotovoltaiKET kanë rritur ndjeshëm kapacitetin prodhues. Vetëm në tremujorin e parë të vitit 2026, prodhimi vendas i energjisë elektrike arriti në 3.647 GWh, duke shënuar një rritje prej 63.2% krahasuar me vitin e kaluar. Kjo rritje e fuqishme

Energjia e gjelbër, një domosdoshmëri globale

e prodhimit ka bërë që Shqipëria të eksportoje më shumë energji sesa importon, duke e kthyer vendin në një eksportues neto. Eksportet u dyfishuan, duke arritur në 1.503 GWh, ndërsa importet ranë me mbi 57%.

Ky zhvillim ka rëndësi të madhe për ekonominë shqiptare, sepse ul varësinë nga importet dhe rrit të ardhurat nga eksportet. Përveç kësaj, Shqipëria ka filluar të përfitojë edhe nga kreditë e karbonit në tregjet europiane, duke shitur jo vetëm energjinë e gjelbër, por edhe vlerën e saj ekologjike. Kjo e vendos vendin në një pozitë të favorshme për integrimin në tregun e përbashkët energjetik të Bashkimit European.

Përfitimet strategjike të energjisë së gjelbër

Përveç përfitimeve mjedisore dhe ekonomike, energjia e gjelbër ka një dimension të qartë strategjik. Duke qenë se furnizimi me energji është një element sigurie kombëtare, pavarësia energjetike e Shqipërisë e bën vendin më të mbrojtur ndaj krizave globale dhe presioneve gjeopolitike. Në këtë kuadër, investimet në energji të gjelbër nuk janë thjesht një politikë zhvillimi, por një strategji sigurie.

Energjia e gjelbër në ushtri

Forcat e Armatosura nuk janë të përjashtuara nga ky transformim. Ushtria moderne po e sheh energjinë e gjelbër si një mjet për të rritur efikasitetin, sigurinë dhe qëndrueshmërinë e saj. Kampet ushtarake të pajisura me panele diellore reduktojnë nevojën për furnizime të vazhdueshme me karburant, duke ulur rrezikun e linjave logjistike dhe duke rritur pavarësinë operacionale. Automjetet

hibride dhe elektrike, të cilat po testohen në shumë vende, ulin kostot e operimit dhe varësinë nga nafta, ndërsa gjeneratorët me biogaz shfrytëzojnë mbetjet për prodhimin e energjisë në terren. Këto teknologji jo vetëm që e bëjnë ushtrinë më të qëndrueshme, por edhe më fleksibile në operacione, duke i dhënë një avantazh strategjik në misionet e saj. Për ushtrinë, energjia e gjelbër nuk është vetëm një zgjedhje ekologjike, por një domosdoshmëri që lidhet drejtpërdrejt me sigurinë kombëtare dhe me imazhin e saj si një institucion modern, i përgjegjshëm dhe i përgatitur për sfidat e së ardhmes. Integrimi i energjisë së gjelbër në ushtri është një hap drejt një vizioni të ri, ku mbrojtja e vendit shkon paralel me mbrojtjen e mjedisit dhe ku siguria kombëtare ndërthuret me qëndrueshmërinë globale.

Energjia e gjelbër është një rrugë e pashmangshme për shoqëritë moderne. Ajo nuk lidhet vetëm me mbrojtjen e mjedisit, por edhe me sigurinë kombëtare, stabilitetin ekonomik dhe përgatitjen për sfidat e së ardhmes. Në këtë kuadër, ushtria ka një rol të veçantë: duke integruar teknologjitë e gjelbra, ajo jo vetëm që modernizohet, por edhe jep shembullin e një institucioni që mendon për të ardhmen e kombit dhe planetit. Energjia e gjelbër në ushtri është një hap drejt një vizioni të ri, ku mbrojtja e vendit shkon paralel me mbrojtjen e mjedisit dhe ku siguria kombëtare ndërthuret me qëndrueshmërinë globale. Ky është një mesazh i fuqishëm për shoqërinë: se modernizimi dhe mbrojtja e mjedisit nuk janë dy rrugë të ndara, por pjesë e së njëjtës strategji për një të ardhme më të sigurt dhe më të qëndrueshme.

THIRKJE PËR APLIKIM

BËHU PILOT USHTARAK
NGRIJE KARIERËN NË QIELL!

MINISTRIA E MBROJTJES

FORCAT E ARMATOSURA TË REPUBLIKËS SË SHQIPËRISË

THIRRJE PËR APLIKIM

Qendra e Personel Rekrutimit shpall hapjen e aplikimeve për kandidatët që dëshirojnë të ndjekin: **“KURSIN E PËRGATITJES SË OFICERIT PËR PILOT”**

Periudha e studimit: Shtator 2026 – Korrik 2028

10 KUOTA TË LIRA

Nëse ëndërron të fluturosh, të shërbesh me krenari dhe të ndërtoesh si lider në Forcat Ajrore të Shqipërisë, kjo është mundësia jote për t'u bërë pjesë e elitës së aviacionit ushtarak.

Çfarë ofron ky program?

- ✓ Formim profesional dhe ushtarak si Officer Pilot
- ✓ Trajnim teorik dhe praktik sipas standardeve moderne
- ✓ Zhvillim i aftësive drejtuese dhe operacionale
- ✓ Mundësi karriere në Forcat e Armatosura të Republikës së Shqipërisë
- ✓ Shërbim me dinjitet në mbrojtje të vendit

AFATI I APLIKIMIT

Deri më 15 Qershor 2026

Mos e humb mundësinë për të nisur një karrierë të jashtëzakonshme në aviacionin ushtarak shqiptar.

INFORMACION DHE APLIKIME

Tel: 00355 4 234 8588

WhatsApp: +355 68 340 4896

Informacion i plotë:

<https://www.mod.gov.al>

Fluturo lart. Shërbe me nder. Drejto me profesionalizëm.

FORCAT E ARMATOSURA TË REPUBLIKËS SË SHQIPËRISË

FORCA AJRORE

E ardhmja jote mund të fillojë nga qielli.